

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—VOL. 716.

CHICAGO, ILL., 2. junija (June 2nd), 1921.

LETO—VOL. XVI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

HITRI TEMPARAMENTI.

Med maso prevladujejo hitri temperamenti. Ona ne zna logično misliti. Podvržena je sentimentalnim čutom in kot s tako se igrajo različni elementi, v njeno škodo.

Vse velike korporacije imajo najete publiciste, da ustvarjajo "javno mnenje". Izdajajo publikacije, ki se razširjajo v stotisoče izvodih med ljudstvo. Denar, investiran v itelektualno prostitucijo izvršuje namen, kajti masa je zbegana, sedaj jo obračajo sem, potem tja, pripovedujejo ji, da ona vlada, da je njeno mnenje odločilno, sugerirajo ji, da je inteligentna, da živi v najboljši državi na svetu pod sistemom največje demokracije, kar jih pozna zgodovina.

Med publicisti, ki so v službi finančnih korporacij, je tudi Ivy Lee, ki je sedaj vposljen za Zvezo eksekutiv železniških korporacij. Preje je bil publicist za Rockefellerjevo ustanovo. Mr. Lee v svojih člankih uči finančne magnate, kako je treba postopati, da se pridobi javno mnenje za finančne interese. Maso je treba zavajati tako, da ne bo sumila, da je zavajana. V svoji okrožnici, "Psihologija množice", pravi Mr. Lee med drugim: "... Na prvem mestu je treba vedeti, da množice ne znajo misliti stvarno. Nemogoče jih je pridobiti za kakršnokoli propozicijo na logični podlagi... Množico se more voditi le s simboli in s frazami... Če se hoče vplivati na ljudstvo, mu je treba dobiti voditeljev, ki znajo izrabiti ljudsko domišljijo in organizirati voljo mase..."

Mr. Lee je človek izrednih sposobnosti in finančni magnatje mu plačajo svoto, kakršne ne dobivajo člani ameriškega kabineta in morda tudi predsednik ne. Takih prodanih intelektualcev je v Americi mnogo, ki so plačani zato, da mislijo za ljudstvo — toda proti ljudstvu.

Kdor je v stanu, da se količkaj poglobi v ton pisanja ameriške žurnalistike, bo čisto lahko spoznal, da se Leejevi nazori izvršujejo do pičice. Masa, ki se je opaja s frazami in simboli, drvi za kapitalističnimi politikami, pa je vendar nezadovoljna, celo radikalno nezadovoljna. Kadar pa se ji nudi priložnost, da bi si lahko ozdravila nekatere rane, jo pa zopet najdete v nji sovražnem taboru. Iz tega sledi, da je masa ignorantna, da res ne zna logično misliti in ker je taka, jo je čisto lahko zavajati in izrabljati.

Med tako maso je delo za socializem silno težavno. Nji ugaja tisto, kar je bombastičnega, velikega, silnega. Kapitalisti imajo denar, pa ji prirejajo velikanske manifestacije s sijajem in pompom. Kapitalistično časopisje je veliko in poceni, in delavstvo ga naroča, ne toliko zato, ker je poceni, ampak ker je veliko, ker so vsi veliki ameriški kapitalistični dnevnikarji "največji na svetu". Milijone in milijone prispevajo kapitalistični interesi dnevnemu časopisju, toda te milijone plača indirektno ljudstvo, dasiravno se tega ne zaveda.

Maso se vzgaja v patriotizmu, ki ga imajo tudi v tej deželi v zakupu dolarski interesi. Veliki finančniki so tudi največji patriotje in kdor je proti njim, je seveda "nevaren" deželi. Kdor hoče biti lojalen državi, mora biti lojalen sistemu, ki vlada državo. V številnih patriotskih organizacijah so na vodilnih mestih milijonarji in njihovi trabanti. V kakem smislu so taki ljudje patriotski je nam znano, ni pa znano tisti masi, kateri so namenjene "patriotske" organizacije.

Take in enake razmere niso po godu tistemu delavstvu, ki je spoznalo taktiko zavajanja ljudstva od strani kapitalistične propagande, pa jih želi spremeniti. Med takimi delavci jih je mnogo, ki ne marajo mirno prenašati bremen, naloženih njihovemu razredu od kapitalizma. Spoznali so breme, zavrela jim je kri in so postali socialisti, oziroma, oni mislijo, da so postali socialisti, kakor mislijo nezavedni delavci, da oni vladajo to republiko in jo branijo pred "rdečo nevarnostjo".

Socializem pomeni boj proti kapitalizmu in oni so sovražniki kapitalizma — torej so socialisti. Prepričani so o tem. Vsepovsod je najti take socialiste. Ako človek lista po našem slovenskem časopisju, izprevidi iz dopisov, da je takorekoč vse naše delavstvo socialistično. Da, ono je celo bolj socialistično, kakor pa tisti, ki so v socialistični organizaciji in delajo za jačanje svojih vrst in agitirajo za socialistično časopisje.

Agitator pride med to radikalno, neorganizirano maso, pa jo skuša pridobiti v organizacijo. Ampak oni bi še šli, toda taktika socialistične organizacije jim ni všeč. Vse prepočasna jim je. Tega so seveda krivi voditelji, ki — bogve zakaj — namenoma zadržujejo revolucijo. V tako organizacijo oni nočejo pristopiti — ker so boljši socialisti in seveda tudi bolj revolucionarni.

Lee ima prav: masa ne zna logično misliti, ona ni sposobna pravilno razumevati stvari. Zato ji ustvarjaj simbole in jo opajaj s frazami. Ali kar velja za kapitaliste ne velja za socialiste. Prvi hočejo maso obdržati v neznanju, socialisti jo hočejo dvigniti kviško. Socialisti hočejo vsposobiti maso, da bo ZNALA misliti. Tisti "socialisti", ki se branijo organizacije zato, ker je njena taktka prepočasna, ne vedo, da sploh niso socialisti. Kajti socializem je znanstven sistem. Socializem hoče to, kar je mogoče, pravzaprav to, kar mora priti. Socializem ni slepa jeza. Tisti, ki izbruhne nekaj fraz proti kapitalizmu, še ni socialist in sploh nima pojma, kaj je in kaj hoče socializem.

Kdor spregleda in spozna sistem kapitalističnega zavajanja mase, mu mora biti prva skrb, da se pouči o socializmu. Zabavljanje mu nič ne koristi in kapitalizmu niti malo ne škodi. Ako bi bilo zabavljanje proti kapitalizmu nevarno, bi ga bilo že davno konec, kajti zabavljanja je skoro toliko, kolikor je ljudi. Ampak kdor hoče socialistično misliti in za socializem delovati, mora poznati socializem. Nihče nima pravice, da bi dekretiral kot socializem to, kar se je slučajno porodilo v njegovi glavi ali pa kar je kje slišal zvoniti, pa ni prebavil.

Spoznati, da se delavstvu slabo godi, ni težko. Zato ni treba nobene posebne učenosti. Tudi to ugane človek brez prehudega navora, da prihaja zlo nad delavce od kapitalizma. Saj se čujejo take tožbe vsepovsod baš sedaj, ko vlada velika brezposelnost, ko se trgajo plače in cene življenjskim potrebščinam so še vedno visoke. Revolucionarnega govoričenja je med maso silno veliko. Ali kdor misli, da s takim znanjem že veliko ve, se zelo moti. Ravno s tem "znanjem" lahko vzburja duhove in spravi delavce tudi v nesreče. Ko so tepeni, se pa jeze nad socialističnimi voditelji, kakor da so oni krivi njihove nesreče.

Fraze so poceni. Kapitalistično časopisje jih bruha neštete kolone dan na dan. Z njimi opajajo maso za svoje namene. Tudi radikalne fraze niso dražje in tudi te ugajajo enemu delu delavske mase. Zmerja in ropota lahko vsak človek, če ima le jezik. Nobenega znanja, nobene razsodnosti ni treba zato. Silno veliko se govori o terorju, o diktaturi, o direktni akciji, da navidezno vse poka. Navidezno, kajti kapitalizem v tej deželi gre preko vseh takih govorane neovirano naprej po svoji poti in ne čuti za seboj nobene resne nevarnosti.

Vse nekaj drugega je organizacija zavednega delavstva, pa bila katerakoli. Organizacija pa je močna le tedaj, če so v nji tisti elementi, katerim je namenjena. Ako so ti elementi izven organizacije, je organiziran nasprotnik toliko močnejši in organizacija delavstva toliko šibkejša. In ker ameriško delavstvo ni razredno zavedno, ker ni poučeno o socializmu, ker ne čita socialističnega časopisja, nego se le opaja s frazami in se udaja sentimentom, smo šibki in bomo ostali taki, dokler ne pride med delavsko maso več smisla za organizacijsko delo in več volje za čitanje resnih socialističnih publikacij.

Vse nepotrebne fraze na stran. Malenkostne osebnosti naj se izključijo. Nesporazumi naj se izravnajo stvarno. V razpravljanju naj vlada razsodnost in logika. Kadar pridemo v ta stadij, bomo v resnici moč, sposobna delati korake v novo družbo.

Puritanska nedelja.

Od kar je na papirju uveljavljena prohibicija, so se reformistični elementi vrgli z vso silo na propagando, da se nedelja spremeni v en velikanski kloster. Prepove naj se vse zabave, gledališke predstave, igre na prostem, le cerkve naj ostanejo na stežaj odprte. Reformističnega fanatizma ni nikjer toliko, kakor v Zedinjenih državah, v tem simbolu svobode in svobodnih prepričanj.

Vse se enostavno prepove, kakor je že v Ameriki navada. Za vso to akcijo stoje zadej razne religije, s svojim starim, izčrpanim, tercijskim svetom.

Da niso protestantske cerkve nič manj mukerske od katoliške, je že znana reč. Zlasti pa postajajo v Ameriki od dne do dne bolj predrzne in ne zahtevajo nič manj, kakor da naj se država postavi popolnoma v njihovo službo. To je pravi pomen klerikalizma. Nihče ne bi cerkvam zameril, če bi hotele le razširjati svoje nauke med svojimi pristaši in med tistimi, ki bi jih hoteli poslušati. S pojmom svobode se strinja propaganda za vero v Boga, za vero v bogove, za vero v satana, za ateizem, za panteizem, za monizem, za materijalizem in za vsako strujo. Ampak cerkve se hočejo zadovoljiti s pravico prepogande, temveč hočejo vladati. To pa ni svoboda, ampak tiranstvo.

Nedeljski zakoni v Ameriki imajo večinoma svoje vire v takem cerkvenem tiranstvu. Intolerantni mukerji bi radi po vsej deželi vpeljali nekakšno puritansko nedeljo, ko ne bi bilo nič drugega odprto, kakor njihove cerkve.

Naloga države pa ni, da bi služila katerikoli cerkvi. Če bi služila eni, bi morala služiti vsem. Tedaj bi Židje lahko zahtevali enako posvečevanje sobote, Turki posvečevanje petka, in nihče mi ne bi mogel braniti, da bi ustanovil novo cerkev, ki bi imela dva praznika na teden, pa bi morala država tudi to respektirati. Da bi ne dobil človek za svoje cerkev dovolj pristašev, se itak ni treba bati, zlasti v Ameriki ne.

Nedelja ima za državo pomen, ampak ne takega, kakor si domišljajo farji. Ne zato, ker koncentrira cerkev gotove interese na nedeljo, ampak zato, ker mora država skrbeti za interese ljudstva — vsaj njena naloga bi bila to — se mora pobrigati tudi za to, da imajo ljudje, ki morajo delati, gotov počitek.

Ampak tudi v tem oziru je pomen nedelje danes zelo relativen, nikakor pa ne absoluten. Način našega gospodarskega življenja, stopnja tehnike, pogoji industrije in potrebe prometa nikakor ne dovoljujejo, da bi se gotov dan v tednu, pa najsi

je nedelja, absolutno praznoval. Saj je še absolutno nočni počitek nemogoč, ker se gotova podjetja kratkomalo ne morejo vsakih 12 ur zapreti. Vlaki se ne morejo ustaviti na progi, kadar zaide solnce. Da dobe ljudje zjutraj mleko v svoje hiše, se mora ponoči razvažati, in farmar, ki hoče imeti dopoldne svoje produkte na trgu, jih mora ponoči peljati v mesto.

Brez jutranjih časopisov si ne moremo misliti modernega življenja. Zato morajo ponoči delati uradništva, upravništva, odpravnštva, pošta, brzojav, telefon, tiskarne itd. Zdravnik ne more bolniku reči, da naj odloži svojo bolezen do solčnega vzhoda, in če nastane ponoči požar, ne morejo gasilci do jutra čakati s svojim delom.

Še manj kakor noč se more nedelja absolutno omejiti z dvema polnočnima urama.

V interesu ljudstva ima država nalogo skrbeti za nedeljski počitek, kjer ga dopuščajo razmere. Kjer bi bila ta zahteva nelogična, mora pa nastopiti nadomesten počitek. Kaj počno ljudje s svojo nedeljo ali s svojim odmorom sploh, pa ni stvar države. Če hočejo iti v cerkev, jim tega nihče ne brani; če nočejo, nima država naloge, da bi jih gonila noter.

Prav z ozirom na odmor je pa puritanska nedelja največji nezmisel. Večina delavskega ljudstva ima kljub izjemam nedeljo za počitek. Toda kaj se pravi počivati? Naj li delavec s svojo družino od sobote večer do ponedeljka zjutraj spi?

Včasih je človek že tako zdelan, da bi ostal kar 48 ur zapored pod odejo. Vendar so pa to izjemni slučaji, ker navadno tudi izmučen človek ne prebije tako dolgo v postelji. Če bi pa redno toliko ležal, bi ga to oslabilo, ne pa okrepcalo.

Ne le telo, ampak tudi duh potrebuje odmora. Ne le postelje, ampak tudi izprehoda je treba. Ampak tudi zabave je treba povrh. In kdaj naj delavec to dobi, če ne takrat, kadar je prost?

Ker je vendar večina ljudi prosta v nedeljo, je pa popolnoma logično, da je v nedeljo največ zabave za ljudstvo.

V tisti družbi, za katero se bojujemo, bo ljudska zabava javno vprašanje. Družba bo skrbela, da je organizira na čim boljši podlagi. Prepričani smo, da nastanejo tedaj v teh rečeh velikanske izpremembe. V duhu vidimo grandiozne ljudske veselice, ki jih bodo aranžirali najženialnejši umetniki s pomočjo najnaprednejše znanosti. In umetniški zmisel ljudstva se tedaj povzdigne na stopnjo, o kateri ne moremo danes niti sanjati. Življenju se odpro povsem nove lepote, ki so v kapitalističnih razmerah čisto nemogoče.

Toda zaradi bodočnosti se ne more enostavno žrtvovati vsa sedanost. Tudi živeči rod ima pravice. Ako je družba vsled svoje nepopolne, na vseh straneh pomanjkljive organizacije nesposobna, da bi sama izpolnjevala to nalogo, tudi ni njen poklic, da bi ovirala tiste itak nezadostne možnosti, ki jih ima ljudstvo v sedanjih razmerah. Zlasti ni njen

poklic, da bi onemogočila masam tisti dovolj kila-vi odmor, ki ga še kakorkoli najde.

Današnja kinematografska gledališča gotovo niso vzorna. Kako naj bi tudi bila? V kapitalistični družbi so to podjetja za dobiček. To je mero-dajno. Tak "show" ne more čakati, da se dvigne umetniška kultura množice, ki jo je kapitalistična družba popolnoma zanemarila. Kdar najbolj "vleče, to se kaže. Značilno je, da so prizori Chas. Chaplina večinoma od nedeljah na repertvarju. Toda zelo uspešno konkurirajo s Chaplinom farške organizacije, ki so si znale pridobiti velik vpliv na kinematografsko industrijo. Kar se kaže pod tem vplivom, je tudi vse prej kakor umetnost in kultura.

Ampak to ni razlog, da naj država prepove kinematografe ob nedeljah. Večina predstav je slaba. Razumljivo bi bilo, če bi vzela država to industrijo v svoje roke in dajala ljudstvu kaj boljšega, kot mu dajajo profitarska podjetja.

Ampak to seveda tudi ne bi bilo vseč mukerjem. To še manj. Kajti ljudstvo bi se, četudi ne v enem dnevu, vendar kmalu navadilo ceniti boljšo reč. In tedaj bi bilo treba še mnogo več gledališč in veliko večje množice bi jih obiskovale.

Prav to pa je tisto, česar nestrpni farji ne marajo. Oni hočejo "Gospodov dan". To se pravi: V nedeljo naj se razlije puščoba in dolgčas po vsej deželi in vse naj bo zaprto, razun njihov štacun, ki jih imenujejo hiše božje. "Gospodov dan" — to se pravi dan izključnega farškega biznisa.

Oni ne prepovedujejo kinematografskih gledališč, ker se kaže v njih mnogo neumnosti. Saj se trudijo, da bi spravili še več neumnosti vanje. Prepovedali bi jih radi le iz kupčijskega egoizma, le da ne bi cerkve imele konkurence. Prepovedali bi v nedeljo ne le kinematografska, ampak vsa gledališča, vse koncerte, vse galerije in muzeje, in najrajši še hojo po ulicah.

To so pa delavskemu ljudstvu naravnost sovražne nakane. Kdor je šest dni trdno delal, ne spočije duha in telesa, če bo vso nedeljo poslušal različne pope, ki mu bodo obljubovali nebesa na drugem svetu, če bo tukaj vklanjal tilnik pod kapitalistični jarem, in mu žugali z žveplom in ognjem v peklu, če bo hotel na tem svetu biti kos človeka. Ne duševnega ubijanja, ampak duševnega razvedrila potrebuje človek, če hoče biti v ponedeljek sposoben, da bo zopet šest dni garal za ljubi, dragi vsakdanji kruh.

Farška domišljavost in nestrpnost postaja v tej deželi od dne do dne nevarnejša življenskim interesom ljudstva. Klerikalizem dviga svojo glavo, ne da popelje ljudstvo živo v nebesa, ampak, da ga še bolj potlači v kapitalistično sužnost. Delavstvo mora z vso odločnostjo nastopiti proti tem klerikalnim nakanom. In tudi ta boj se mora voditi zavedno in smotreno.

Vera stoterih ljudi ne premakne najmanjšega vozička niti za milimeter. Par rok opravi to.

Zadovoljnost in socializem.

Nešteti lepi pregovori so bili že izrečeni o zadovoljnosti. Nešteti dobri prijatelji so nam jo priporočali kot zdravilo zoper bedo in nesreče. In nešteti dobri ljudje so izkušali vpoštevati prijazni svet in zadovoljno prenašati vse udarce in klofute, ki jih nekateri pripisujejo za vekomaj določeni usodi, drugi pa dobrotljivemu Bogu, kaznujočemu grešnike in izkušajočemu pravične.

Kdor si ne vtepa v glavo, da je po sili treba mižati, ker se s slepoto najlože izbegne neprijetni resničnosti, bo pa priznal, da so pregovori, pa naj je njih namen blag kakor ovčji značaj in dober kakor zrela breskva, vendar sila neuspšni. Splošno jim je dodeljena tista usoda kakor semenu, o katerem pravi sveto pismo, da pada na skálnata tla.

Zadovoljnost je lepa reč, ampak tako redka je kakor radium. In če bi bila odkritosrčnost bolj razširjena čednost, nego je, bi se spoznalo, da je zadovoljnosti še manj na svetu, kakor se kaže. Za to lažbo revežem pripovedujejo včas maslenosrčni pridigarji, da je tudi v palačah mnogo neizpoljenih želja, preprirov in drugih neprijetnosti, ki odganjajo zadovoljnost. Velike cene pač nima tako tolaženje; če je poleg mene še kdo tepen, me zato nič manj ne bole pleča. Ampak resnica je, da vlada nezadovoljnost tudi v bogatih in sploh visokih krogih, in s tem je povedano, da je nezadovoljnost razširjena med vsem človeštvom.

In vendar hrepeni vse po zadovoljnosti.

Kje je vzrok, da ostane hrepenenje neizpoljeno?

Deloma se tiče to vprašanje psihologov. Nezadovoljnost je namreč človeška lastnost, in kdor jo smatra za "bolezen", se mora sprijazniti s tem, da je neozdravljiva. Ničesar ne more doseči človeštvo ali posamezna skupina, kar bi ga popolnoma zadovoljilo. "Popolnoma" bi bilo tako, da ne bi ostalo nobenega hrepenja, nobenega nagona za nadaljne izpremembe več, ampak le želja, da ostane vse tako, kakor je.

Zgodovina človeštva od meglenih dni njegovega prvega pojava, pa do te ure je nepobiten dokaz večne nezadovoljnosti. Kajti ta zgodovina je neprekinjena veriga izprememb, ki jih je človeštvo hotelo, a preko katerih je hotelo nove izpremembe, čim je doseglo tiste, ki jih je najprej hotelo.

Bodimo zadovoljni, da ni absolutne zadovoljnosti!

Če bi se bila ta lepa lastnost — če se sme to, česar ni, sploh imenovati lepa lastnost — uveljavila v kamniti dobi, recimo takrat, ko so ljudje po švicarskih jezerih, po sedanjem ljubljanskem barju in drugod zabijali kole v vodo in na njih postavljali svoje primitivne bajte, bi ostalo človeštvo za vekomaj — to se pravi, dokler bi bili pogoji za človeško življenje na zemlji — na tedanji stopnji, v tedanjih razmerah, torej v razmerah, v kakršne se ne bi hotel nihče več vrniti iz sedanjih razmer.

Gotovo tudi kristjani ne, ki razglašajo zadovoljnost za prav posebno čednost in jo naravnost zahtevajo od svojih vernikov. Takrat ni bilo krščanstva, in če bi bile razmere take ostale, kakršne so bile tedaj, ga nikdar ne bi bilo. In nihče ne bi mogel postati dekan, škof ali celo papež!

Nekaj slutnje, da ne more biti plemeniti Adamov rod na zemlji nikdar popolnoma zadovoljen, so imeli ljudje pač že davno. Ampak vere v tako stanje, v katerem mine vsaka nezadovoljnost, nihče hoteli opustiti, ker se jim zdelo prelepo. Zato so poklicali fantazijo na pomoč in z njo so ustvarjali "drugi svet", ki se odpre človeku šele po smrti. Kristjani so v ta namen nekoliko preuredili židovska nebesa; prvotnega patenta na iznajdbo tistih lepot pa nimajo niti židje, kajti tudi oni so le po svoje razvili podobne ideje drugih narodov.

Vsi taki posmrtni paradiži, za katere ne najdemo v vsemirju prostora, pa ne prihajajo sploh z nas v poštev, če govorimo o zemlji in o človeštvu. Na zemlji ni nebes. In da kar naravnost povemo: Niti ne bo jih ne. Na zemlji se lahko marsikaj izpremeni in človeštvo se lahko izpopolni, kakor se danes še nikomur ne sanja; ampak nikdar ne bo v tej "solzni dolini" ustanovljeno nebeško kraljestvo in nikdar se tukaj ljudje ne izpremene v angeljke.

Prav odločno tudi oporekamo misli, da se ukvarja socializem s takim brezplodnim poslom, kakor mu ga včas pripisujejo dobre duše, zlasti kadar bi ga rade po sili spravile v soglasje s krščanstvom, namreč s takim krščanstvom, kakršnega si prikrajajo sami. Z velikim trudom izvajajo iz evangelijskega, da ni Kristus obljuboval nebes nad oblaki, ampak da je mislil na nebeško kraljestvo na zemlji. In potem pravijo: "To hoče tudi socializem; torej se vjemata krščanstvo in socializem".

Prepir o vprašanju, kakšna nebesa je obljuboval svetopisemski Jezus in kam jih je postavljajal, lahko prepustimo krščanskim teologom. Oni se radi ravsajo zaradi takih "problemov", nam pa ni na njih nič ležeče. Ampak v socializem se ne dajo na ta način vtihotapiti nebeške utopije.

Socializem ima opraviti z nezadovoljnostjo. Nikjer pa ne trdi, da odpravi vso nezadovoljnost s tega sveta in da napravi na zemlji razmere, ki bi se smele imenovati nebeške. To bi bilo še več, kakor če bi socialisti pravili, da naravnajo zemeljsko tako, da se staja led na severnem in južnem tečaju in da dobi naš planet takorekoč večno pomlad.

Če je nezadovoljnost splošna lastnost človeškega značaja, je vsakdo fantast, kdor misli, da jo more odpraviti. In če je nezadovoljnost gonilna sila, ki je v razvoju neizogibna in ki povzroča napredek, je ne bi hotel socializem niti tedaj odpraviti, če bi jo mogel. Zakaj vse, po čemer hrepeni socializem, smatra vendar le za postajo v razvoju človeštva, ne pa za zaključno poglavje, po katerem se za pre vsa zgodovina.

Socializem spoznava, da je velik del nezadovoljnosti utemeljen v gospodarskih razmerah in da

ne te lahko izpremene na tak način, da se zboljša položaj človeštva.

Po boljšem položaju je vedno hrepenel človek. In kolikor je mogel, si ga je res zboljševal. To kakanje od pridobitve do pridobitve, od uspeha do uspeha imenujemo napredek. Tudi socializem ne pomeni nič drugega kakor napredek; ampak njegov smoter je največji napredek, ki je mogoč z ozirom na sedanje razmere in na sedanja sredstva človeštva; in ta napredek naj ne obsega le kakšne posamezne skupine, temveč vse človeško prebivalstvo tega planeta.

Če se njegovi cilji uresničijo, bo pa s tem položena podlaga za nov napredek. Človeška nezadovoljnost ne umre niti v socialistični družbi; toda tiskarjati se ji ne bo treba z najprimitivnejšimi in najbolj ponižujočimi skrbmi. Človekova dnevna briga ne bo vsakdanji kruh; njegovo stremljenje najde druge predmete in višje cilje.

Dragotin:

NILKO.

Nilko se je gugal na stolici, ter čakal, da mati pripravi kosilo, da ga ponese očetu, ki je delal v tvornici pri sv. Marku.

Ni hodil rad Nilko v tvornico. Strah ga je bilo tistega starega in sivega zidovja, tistih velikih, mračnih oken. Z očmi polnimi strahu je zrl na velika vrata, skozi katera je šlo vsako jutro toliko ljudi z motnimi očmi, s sklonjenim hrbtom in s počasnim, trudnim korakom in kjer so do poznega večera prodajali na pol zastonj svojo moč in mladost.

Tudi njegov oče je moral vsako jutro skozi tista velika vrata, da je mogel Nilko vsak dan jesti kruha. In zvečer, ko so črne in žuljave roke omahnile ob telesu, ko so se oči zapirale same ob sebi in ko so se kolena vpogibala od truda, tedaj so se odprla tista velika vrata in so metala ven izžrpane moči, da se odpočijejo do drugega jutra, ko jih bodo zopet sprejela vase.

Pripetilo se je včasih, da je šel kdo zjutraj z drugimi vred z istim počasnim korakom skozi ona velika vrata, a med dnevom je izginil in nihče ga ni potem več videl. Tri dni, teden morda je živel spomin nanj, toda polagoma se je tudi ta izgubil, kakor se izgubi sivi, leno se valeči dim iz premnogih tovarniških dimnikov. Nič niso ugibali o njem, sleherni je predobro znal toliko takih resničnih zgodb, ena je podobna drugi. Ustraši se morda kateri, toda le za hip, in drugi dan, ko rezek žvižg pretrese jutranje ozračje, gre zopet z drugimi vred skozi ista vrata z motnimi očmi, s sklonjenim hrbtom in s počasnim, trudnim korakom . . . Vedno isto življenje.

"Nilko, na kosilo, pa ne hodi preveč počasi, da ne zamudiš, ker ni ravno zgodaj," reče mati in mu da torbico, v kateri je bilo kosilo.

Nilko je stopil na cesto. Solnce je tako močno pripekalo, da je bila zemlja vsled prevelike vročine

vsa razpokana. Cesta je bila polna prahu. Če je zdrčel mimo voz ali če je kdo hodil, so se vzdignili celi oblaki prahu in so pobelili obeestno travo in drevje.

Ko je došel Nilko pred tovarno je čakalo pred vrati že vse polno žensk s kosili. Boste noge mu je do kolen pokrival beli cestni prah in izpod kuštravih las mu je kapal pot eurkoma po obrazu.

Zažvigalo je poldne. Vrata so se odprla in ženske so se vsule noter. Od vseh strani so prihajali delavci v umazanih in raztrganih oblekah po borno kosilec. Tudi Nilkov oče je prišel. Vzel je kosilo, nato sta sedla pod vijugast, napol podrt plot, da se v senci vsaj nekoliko oddahmeta od prevelike vročine. Oče je vzel kapo z glave in si je odpel srajco, da so se prikazale potne in zagorele prsi.

Prišel je mimo očetov znanec, tovariš na delu; molče je pozdravil ter je prisedel. Slekkel je umazan jopič, razgrnil ga je po tleh in se naslonil nanj.

"Včeraj je prišel k meni prijatelj iz moje vasi," je pričel, "ter me prosil, da bi mu dobil delo tukaj v tvornici. Odsvetoval sem mu; rekel sem, da je stokrat boljše, ako dela doma, na polju; se navžije vsaj dobrega zraka. Toda ni me hotel poslušati. V mladosti sem bil tudi jaz tak. Sedaj se kesam, da sem zapustil vas, polje in preklinjam tisto uro. Ves božji dan se moraš peči tukaj na vročem železu, da si zvečer kakor mrtev od utrujenosti. Žal, spoznanje pride vedno prepozno."

"Tako nam je usojeno; rojeni smo zato, da trpimo in trpeli bomo, dokler se brez moči in izmučeni ne zgrudimo," je rekel Nilkov oče.

Oni je nekaj časa molčal in gledal vstran; na ustih mu je ležal bolesten nasmeh. Sedaj se je hitro okrenil in je rekel z razburjenim glasom.

"In če greš na cesto ter jih vprašaš kruha, pridejo in streljajo nate kakor na psa. Ej, pijavke, pride naš dan in tedaj boste plačali! Ne prizanase mo vam!"

To je skoro zakričal in njegove dosedaj mirne in ponižne oči so grozeče gledale, desno roko je vzdignil, kakor bi hotel koga udariti. Odpet rokav mu je zdrknil čez komolec in tedaj se je videla njegova krepka in mišičasta roka. Razvnel se je in je bil pozabil, da je v tvornici.

Nilko ga je gledal s strahom in njegova mlada duša je razumela, da se godi nekaj strašnega in krivičnega.

Med tovarniškimi zidovi je prenehalo delo za trenutek. Težka kladiva so ležala po tleh in ni se čulo razbijanja po železu. Črne in žuljave roke so za trenutek spustile kladivo, da se vsaj nekoliko odpočijejo, saj ga bodo zopet prijele in držale v rokah do večera.

Oče je pripravil Nilku dva koščka drv ter mu jih skril na dnu torbe, kajti vedel je, da mu jih v vratih vzamejo pazniki, če mu jih vidijo. Nilko jih je še pokrtil s prtom ter po vrhu postavil še posodo. Tudi druge žene so skrivale drva; nekatere so jih stavila celo pod krila. Veliki reveži so vsi ti ljudje; toliko da so si mogli kupiti vsakdanjega kruha. A če

so hoteli nesti domov par koščkov drv za ogenj, so jim jih pobrali pazniki na vratih.

"Z ženskami pojdi, Nilko, ne sam, da ti jih ne vzamejo," je rekel oče Nilku ter mu dal torbo. Nilko je pozdravil ter odšel.

Nekoliko vstran od vrat so se zbirale ženske, katere so imele drva, da bodo vse naenkrat šle skozi vrata, zato, da ne bodo mogli pazniki tako natančno preiskovati. Tudi Nilko se je vrinil med nje. Še medpotoma je pogledaval v torbo, če se kje ne vidi kak košček lesa in vedno znova je popravljaj prt.

"No, pojdimo," je dejala ena, "saj nas je zadosti," in vsule so se vse naenkrat v vežo in od tam so se rinile proti izhodu.

"Ha-ha, vojska gre sedaj," so se smejali nekateri delavci, ki so stali ob strani in gledali.

"Vse tri paznike bodo potolkle," je dejal drugi in vsi so se zasmeljali za njim.

Nilko je prihajal vedno bliže vratom. Že je videl jezne obraze paznikov, ki so metali drva v kot in že je slišal psovke, katere so dajale ženske paznikom, ker so jim vzeli drva. Tesno mu je postalo in še enkrat je pogledal v torbo.

Prerinil se je do paznikov. S strahom je gledal njih stroge obraze in vedel je, da se mu težko posreči izmuzniti se. Med tem, ko je bil en paznik obrnjen vstran, se je Nilko izmuznil v kot in je hotel iti ven za paznikovim hrbtom. Že je videl, kako bo mati vesela, ko ji prinese in pokaže drva, ko ga zapazi paznik.

"Hej fant, kaj pa ti tukaj? Pokaži torbo!"

Nilko je zastala kri v žilah in sree mu je jelo močno biti. Stopil je k pazniku, ta mu je razgrnil prt in drva so se prikazala. Paznik ga je ostro pogledal in rekel:

"Ali ne veš, da se ne sme odnašati drv? Vrži jih tja v kot!"

Nilko je stopil vstran. Pomislil je, kako žalostna bo mati, ker ji ne bo prinesel drv. Tudi oče ga popraša, če jih je prinesel domov. Vse to mu je prišlo živo pred oči. V grlu ga je dušilo, oči so mu zalile solze in skoro bi zajokal žalosti. Vrgel je kos drva, drugi kos pa je skril globoko v torbo in ga pokril s prtom. Stopil je k pazniku ter mu pokazal torbo. Toda kmalu je paznik zapazil, da ni vrgel vsega ven.

"Budalo," je zavpil nanj, "ali ti nisem rekel, da vrži vsega ven? Prej ne pojdeš domov, dokler mi ne izprazniš torbe."

Nilko je stopil zopet v kot in vrgel je zadnji kos iz torbe. Nič ni rekel sedaj paznik, ko mu je pokazal ta prazno torbo. Pred vrati se je še ustavil, kakor bi čakal, da mu vrnejo njegov drva in je gledal, kako suvajo pazniki ženske, ki bi se rade pre-rinile skozi vrata.

Počasi je šel Nilko proti domu, s solznimi očmi, povešano glavo in s težkim sream.

Če bi delavci tako dobro razumeli, da imajo skupne interese, kakor razumejo vladarji, ne bi bili sužnji.

UTRINKI.

Bivši vojaki, ki so zadnji teden paradirali po čikaških ulicah in zahtevali dela, bi sebi in družbi več koristili, ako bi se udeležili pohoda socialistov dne 1. maja in se organizirali v socialistično stranko. Če hočejo, da bodo vsi ljudje imeli delo in dostojno življenje, je treba znati nekoliko več kakor pa same patriotične fraze.

Bill Haywood poroča iz Rusije, da se bo vrnil v Zedinjene države takoj po kongresu tretje Internacionale, da tu odsluži svojo kazen. Ob tej priliki pravi: "Upi mojega življenja so se izpolnili. Otroci tukaj ne izgubljajo svojih življenjskih sil v tvornicah pri napornih delih, ampak hodijo v šolo. Tu ne dobivajo cenene hrane kakih dobredelnih organizacij, ampak najboljšo, ki je more oskrbeti šolska uprava. Za njihovo vzgojevanje skrbe najboljše učne moči, ki jih ima na razpolago Rusija. So dobro oblečeni in skrbni se za zdravo razvedrilo.

V ruskih šolah se otroke uči, da je dežela njihova in kadar dorastejo, da bodo deležni vseh produktov svojega dela. Lastniki tkalnic, plavžev in drugi gospodarji ne bodo vlekli dobička od njihovega dela in to je napredek v Rusiji."

Ameriški bogataši, ki zapravljajo v Ameriki, v Parizu in drugih krajih sveta ogromne svote, ki so izsesane iz delavstva, se tudi radi tožarijo, kadar jim je dolg čas. Tako je neka francoska tvrdka prisilila ameriškega bogataša Franka J. Goulda, da ji mora plačati klobuke, ki jih je naročila njegova bivša žena Edith Kelly Gould. Take tožbe so zanimive, ker jih njihov proces drag in vzbujajo pozornost v javnosti. Neuki ljudje namreč zelo radi čitajo take stvari. V Rusiji, kjer tudi ni svobode tiska, je prepovedano časopisje, ki poneumnjuje maso. Ako bi se tak zakon uveljavil v Ameriki, bi ostali le socialistični listi. Generalni poštar sam priznava, da ameriško dnevno časopisje prinaša mnogo takega, kar bolj škoduje kakor pa koristi ljudstvu.

V Andersonu, Ind., sta dva zakonska para, ki živita v prijateljstvu, pa vendar nista srečna. Nesreče je vzrok, da ima Mr. Muncy rajše ženo svojega prijatelja Mr. Huffmana, kakor pa svojo in iste želje ima tudi Mr. Muncy. Tudi soproge čutijo enako. Šli so vsi štirje pred sodnika, ki naj bi odločil zadevo tako, da bi se para razdružila in združila kakor se želita. Ampak sodnik je pojasnil, da je treba iti po potih formalnosti in se morajo uložiti tožbe za ločitev zakona. Ženske so se odločile uložiti tožbo, čes, da so jih možje zapustili. Če bi se to dogodilo kje drugje, n. pr. v Rusiji, bi se lahko zopet ponavljale laži o nacionalizaciji žensk.

Mnogo ljudi se v mladi razposajenosti ne poišče drugov, oziroma družic, s katerimi bi bili zadovoljni pozneje na poti skozi življenje. Bili so ča-

si, ko so zakonski pari morali živeti skupaj, pa če je bilo to še tako nezno. Pozneje se je v nekaterih državah sprejel zakon, ki dovoljuje razporoko, kar je bil en korak naprej v evoluciji zakona. Ker pa je osobito v Ameriki vedno več ljudi, ki se razporočajo, so na delu reformisti, ki hočejo poostriiti tozadnje zakone. Ali je boljše, da se sili ljudi, ki hočejo narazen, skupaj, ali pa naj se jim pusti, da si najdejo druge in družice, ki jim bodo duševno sorodnejše in njihovo življenje s tem omiljeno? Evolucija zakona med možem in ženo je še zelo na nizki stopinji in tudi v tem oziru bo moralo človeštvo napraviti še dolgo pot, predno bo popolnejše.

Ko so fanatiki propagirali za prohibicijo, so pripovedovali, da bo ljudstvo tiste milijone, ki jih izdaja za alkoholne pijače, porabilo za koristnejše stvari. Mnogi so to verjeli. Toda po prohibiciji izdaja ameriško ljudstvo eno milijardo dolarjev na leto več za sladkarije, kakor pa pred prohibicijo. To dokazuje statistika. Ampak tudi za alkoholne pijače se ne izda mnogo manj kakor pa pred prohibicijo, poleg tega po ljudje mesto okusnega piva uživajo alkoholne strupe.

V Cincinnati, O., je poginila neka zelo inteligentna opica vrste šimpanzov, ki so jo raztelesili v cincinnatskem vseučilišču. Zdravniki so izjavili, da je konstrukcija možgan te opice ravno taka kakor pri človeku, s to razliko, da imajo njeni možgani polovico manj teže kakor pri človeku. Ampak tudi človekovi možgani niso še dovolj veliki, kajti če bi bili, ne bi niganjal tako velikih neumnosti. Še mnogo evolucije bo treba v njih, še zelo veliko prave vzgoje, predno bo postal iz človeka res človek.

V Greensburgu, Ind. si je Walter Tremain nastavil na prsa puškino cev in ukazal svojemu petletnemu sinu, da je sprožil petelina. Strel je bil smrten. V Farmingtonu, Mo., je 13-letna žena John Parsona umorila svojo šestletno pastorko. In tako bi lahko popisali ves list s takimioticami. Zdi se, da možgani cincinnatskega šimpanza niso bili manjši, kakor jih ima tisoče in milijone ljudi.

Kljub brezbržnosti, ki se je naselila v splošnem med vse ljudstvo, se socialistično gibanje vendar oživlja, to je, organizirano delovanje postaja jačje. Drugače ne more biti, pa tudi, če je večina mase še tako indiferentna. Prišel bo čas, morda kmalo, ko bodo posebne razmere prisile sedaj brezbržno delavstvo misliti nekoliko več o socializmu in o organiziranemu delu.

Socializem ni nauk, ki ga more kdo zapopasti v enem dnevu. Učiti se ga mora vsakdo in ker je namenjen delavstvu, se ga mora tudi ono učiti. S prečitanjem par fraz se še ne dobi znanja o socializmu. Delavec, v tvojo lastno korist je, da čitaš socialistične liste, knjige in brošure, da boš na ta način pridobil znanje oddaljal tudi drugim.

SEMINTJA.

Kruh in odlikovanja. — Hardingova želja. — Spopad psov na Japonskem in vojna nevarnost. — Petje in molitev v kongresu. — Kako vzgaja "G. N." delavstvo. — Nemški zemljevid. — Pirc ostal na cedilu. — Hays o svobodi tiska.

Zadnji teden so po čikaških ulicah priredili pohod bivši vojaki, veterani svetovne vojne, in zahtevali delo. "Kruha — ne medalj — nam dajte!" — "Dajte delo junakom!" "Za nas je najboljši Spominski dan plačilni dan!" Take in podobne napise so nosili junaki, ki so se borili na evropskih in drugih bojiščih za demokracijo in odpravo vojen.

Neštivilne povesti, pesmi in slavospeve imamo o junakih in na Spominski dan dne 30. maja 1921 so bile v tej bogati republiki zopet izgovorjene neštete besede in napisani mnogobrojni članki o junakih, ki so se borili v civilni vojni, v špansko ameriški vojni in v zadnji svetovni vojni. Ampak "kruha, ne medalj, nam dajte!"

Pet tisoč rakev s trupli ameriških vojakov, ki so padli na zapadnoevropskih bojiščih, je bilo pripeljanih v New York. Predsednik Harding je položil vence na krsto vojaka, ki je bil prvi ubit na nemških bojiščih. Pogledal je s solznimi očmi še po ostalih 4999 krstah, okrašenimi s cvetjem in ameriški zastavami, in vzkliknil: "It must not be again."

Ako bi mogel vsak povprečni človek pogledati po teh krstah, če bi si mogel predstaviti 5000 mladih mož, ki so sedaj trohnoba, če bi si mogel predstaviti vojno z vsemi njenimi brutalnostmi, če bi mogel čutiti to, kar so čutile matere, žene in otroci kadar so padali njihovi sinovi, soprogi in očetje, tedaj bi se morda uresničila želja ameriškega predsednika: "It must not be again." Toda ljudje še ne znajo misliti in pušče, da mislijo zanje tisti, ki jih pošiljajo na bojišča in potem slave mrtve junake.

Kadar je vojna končana, tedaj izgine potreba po živih junakih, kajti v mirnih časih potrebuje dolarski patriotizem delavcev, ne pa junakov z bojišče.

Milijone žrtev je padlo v zadnji vojni, vsi ljudje, razun tistih, ki so bogateži na račun vojne, so občutili več ali manj groze in trpljenja največjega razdejanja v zgodovini, ampak militarizem še živi in se pripravlja na nova klanja.

Samo eno sredstvo je, da se odpravijo vojne: socialistična družba narodov. Harding je proti taki družbi. Zato se njegova želja ne bo izpolnila, vsaj ne še tako hitro, ne zato, ker je on nasproten socializmu, ampak zato, ker je večina ljudstva še slepo orodje v rokah sistema, ki povzroča vojne.

Medtem, ko senator Borah in njegovi somišljeniki propagirajo razoroženje in omejitve gradnje novih bojnih ladij in priporočajo v tem oziru sporazum med Zedinjenimi državami, Anglijo in Japonsko, skrbe džingolisti v Ameriki in na Japonskem, da se čimdalje bolj ustvarja razpoloženje za vojno. Pes nekega ameriškega zdravnika in pes nekega japonskega trgovca sta se spopadala na ulici nekega japonskega mesta. Pes Američana je zmagal in lastnik japonskega psa je udaril raditega hčerko ameriškega zdravnika, ki je vodila svojega psa. To je nedolžen dogodek, ampak v tem slučaju ni bil, kajti brzojav je raznesel to vest po vseh mestih ameriške Unije in diplomatje obeh vlad so izmenjavali note. Zadeva je poravnana, ampak med šovinističnim ljudstvom je dosegla svoj namen: podnetila je mržnjo enega ljudstva proti drugemu ljudstvu in obratno.

Take vesti se izrabljajo naprej. V Shanghaiju so se spopadli japonski in amer. mornarji. 5 Američanov je bilo baje ubitih. In zopet je razburjenje. Nič ne de, da listi med vrsticami poročajo, da se je izvršil spopad v distriktu bordelov in da so ameriški mornarji izvali spopad. Sicer so vojaki vojaki in tepenejše med njimi niso nič izrednega. Lahko pa se jih izrablja za pripravljavanje vojnega sentimenta in to se sistematično vrši. Komercialni interesi se križajo in poradi teh interesov bo prišla prihodnja vojna. Pravih junakov v takih vojnah ni. Pravi junaki so le tisti, ki se bore za civilizacijo, za pravičnost, za bratstvo, kar vse vključuje socializem.

V kongresu je bila predložena resolucija, ki določa, naj se vsaki dan zasedanja poje "Star Spangled Banner". Ne molitve in ne pesmi ne bodo napravile iz poslancev boljših ljudi, kajti v ameriških zbornicah se mnogo moli. Labijisti privatnih interesov pa jih kontrolirajo. Ljudstvo je rajše za-verovano v žogometne igre, v rokoborbe in v senzacionalne škandale. In pri tem se z velikimi napori bore za obstanek. Kdo se briga. Še nikdar ni bilo v deželi toliko samomorov kakor sedaj, kajti življenski napori so za mnoge presilni, pa omagajo pod njimi. Zdravilo za ublaženje takih razmer je socialistična vzgoja, ki pa je težavna in počasna.

"Glas Naroda" se spodtika ob "Proletarca", ki baje želi požreti vse blagajne podpornih organizacij. Ni nevarno. Precej nagrad iz blagajni podpornih organizacij je bil deležen newyorški dnevnik. "Proletarec" pa je v veliki meri pripomogel, da izkoriščanje med našim narodom ni več tako lahko kakor je bilo pred osmimi, desetimi in petnajstimi leti. Gospoda okoli Glas Naroda smatra slovensko delavstvo za čisto navadno ignorantno maso, ki ni vredna drugega, kakor da se jo izkorišča. V mislih imajo samo denar in zopet denar pa merijo čevlje drugim po svojem kopitu, kar dokazuje sledeči stavek iz one zadnjih števil G. N.: "Kam ž njim? (Namreč z denarjem.) Proletarcu ga dajmo. Proletarcu, ki objavlja tako krasne članke o biologiji, evoluciji, Einsteinovi teoriji, metafizični, hiperprodukciji in podobnih stvareh, katere slovenski majner z veseljem požira."

Kdo pa si ti "slovenski majner?" Čemu pa je treba tebi kaj vedeti? Čemu tebi znanje? Nič ti ni treba vedeti, dragi "majner", zato čitaj Glas Naroda, ki je list "slovenskih delavcev v Ameriki" in ki "ščiti" tvoje interese.

"Glas Naroda" je v pravem. Delavci raz "ne požirajo z veseljem" reči, ki bi pomagale njihovu znanju. To se ne tiče samo slovenskega, ampak več ali manj vsakega delavstva. Listi, ki hočejo koristiti delavstvu, imajo težji boj za obstanek in težje stališče za nabiranje naročnikov, kakor pa listi, ki pišejo to, kar "delavstvo z veseljem požira". Če bi bilo delavstvo inteligentno, bi bili listi, kakor je newyorški slovenski kameleon, nemogoči. Tako pa se dobi med ameriški Slovenci še vedno do deset tisoč ljudi ki so pripravljani plačati \$6.00 na leto za list, ki smatra slovenske "majnerje" za glupo maso.

Zemljevidi Nemčije ostanejo v nemških ljudskih šolah neizpremenjeni, če bo obveljala želja junckerjev. Nemška deca naj vidi, da je bila Nemčija večja, kakor pa je danes, ko so ji vzeli cele teritorije zavezniške države. Od generacije do generacije naj se v srca in duše otrok vlija duh maščevanja proti sovražnikom Nemčije, ki so je oropali zemlje, bogastva in jo pahnili v bedo in odvisnost.

Ko je leta 1871 Francija izgubila Alzacijo-Loreno, se iz zemljevida Francije ni brisal ta vzeti teritorij. Kakor hočejo sedaj Nemci, tako so tudi v Franciji učili in pripravljali ljudstvo na uro maščevanja, ki gotovo pride — in je prišla. Maščevanje pa je bilo za oba naroda enako, kajti oba sta izgubila vojno in ne v zmagoviti Franciji in ne v poraženi Nemčiji ni nastal raj. Morda bo ljudstvo to spoznalo že v teku prihodnjih dveh generacij, morda še prej, pa se bo maščevalo, ne narod nad narodom, ampak nad sistemom, ki je pogljal oba naroda v nesrečo.

V Zedinjenih državah imamo vsi enake pravice. To smo že mnogokrat slišali, dasiravno mi tega ne verjamemo. Kajti, kadar se govori o najboljših državljanih te republike, se ima v mislih bankirje in veleindustrijale. Nič ne de, kakšni škandali se dogajajo med to denarno gospodo, ona ostane v ospredju.

V družini Stillman, ki je ena najprominentnejših v New Yorku, se je dogodil "škandal", ki že cele tedne napolnjuje kolone meščanskega časopisja. Mr Stillman toži svojo ženo za ločitev zakona, češ, da je imela razmerje z nekim Indijancem na letovišču nekje v Kanadi. Gospa Stillman pa očita enake grehe svojemu soprogu. Zatožila sta že do \$200.000, kar je zelo visoka svota, če se pomisli, da dobi številno ljudi ločitev zakona z mnogo manjšimi stroški. Ampak vsak ne poseluje milijonov, kakor prominentna rodbina Stillman.

Gospa Stillman pa je dobila sedaj še ponudbo od neke kinematografske družbe, ki ji ponuja \$100.000 za dobo enega leta, ako nastopi parkrat na filmih, da jo bodo kazali ameriškemu ljudstvu v gledališčih premikajočih silk. Ga. Stillman ne potrebuje \$100.000, ker ima milijone, ampak vse-

eno jo mika, da bi sprejela ponudbo. Dobro je, če sprejme. Čimprej se degenerira ta družba, tim bolje.

Jugoslavija je torej dedna monarhija in se imenuje SHS. Ne vemo, kaj se je zgodilo z zastavo, katero so svoječasa blagoslavljali Pirci, Vošnjaki, Kazimirji in ki ji je tako lepa deklamirala Mrs. Kušar, ki je vsa ginjena pripovedovala, da ni več Slovenka, ampak Jugoslovanka. Sedaj pa kar naskrat ni več jugoslovanske države, ampak kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. Zastava je bila nekoč razstavljena v čikaškem Art Institute, sedaj pa je menda v kakem muzeju za starine.

Tudi clevelandski Pirc bi spadal v tak muzej, kajti lažni je že dovolj, kraljevina je dosežena, nagrade za svoje za-sluge pa ni dobil. Če mu to ni po volji, naj se nikar ne jesi na Kristana, ki ima tudi v Jugoslaviji težak boj, kakor ga je imel tu, proti clementom, ki so imeli za sveto pismo sedaj že pozabljeno toda izvedeno krfsko deklaracijo. Čemu se naslanjati na laži, da je "Kristan odnesel tisočake, nekaj za pot, nekaj za svojo tiskarno, nekaj za socialiste..." Pa trdi ti, da ima E. Kristan brata, ki si je pustil plačati deset milijonov na leto od kralja.

Ako Jugoslavija ni taka kakršna bi morala biti, je tema kriva nezavednost ljudstva in pa karakterji, kakršen je Pirc in trabantje njemu enaki. Teh je še mnogo, ne samo v Jugoslaviji, ampak tudi tukaj. Če v Zapadni Virginiji streljajo premogarje, če se pred uhodi tvornice, premovnikov in rudnikov drenja milijone brezposelnih delavcev, če se znižujejo plače, se krivda zato ne more pripisati tistim, ki se bore proti današnjemu sistemu, ampak proti tistim, ki ga brezje in podpirajo. G. Pirc spada v to kategorijo. Noben Kristan ni imel moči narediti iz Jugoslavije kaj drugega kakor je. Tudi komunisti, ki propagirajo za spremenitev sistema naj radikalnejše sredstvo — revolucijo, niso bili v stanu izvesti svojih načrtov. Ni pa rečeno, da bo vedno tako ostalo kakor je, kajti socialisti verujejo v boj. Ljudje, kot je Pirc, pa lažeja blatijo in denuncirajo. Na takih ljudeh sloni monarhizem in na take ljudi se naslanja tudi kapitalizem.

"Liberator" mesečna revija, je dobil pravico drugega poštnega razreda. Vzeta mu je bila še ko je Maks Eastman izdajal svoj list pod imenom "Masses". "Liberator" je za strani komunistov in kot tak seveda revolucionaren list. Kljub temu je dobil nazaj poštni privilegij drugega razreda za razpošiljanje časopisja in generalni poštar Hays je tudi odločil, da se mu povrne svota \$11,277, katere je Liberator moral doplačati na podlagi tretjega poštnega razreda. Liberatorju ki je bil v finančnih stiskah bo ta svota dobro došla. To ni važno. Važnejša je izjava generalnega postarja, ki jo je podal ob tej priliki, da poštna uprava ne bo več cenzurirala časopisja, kar se glasi kot obsodba Burlesonovega režima v poštne uradu. Kajti Mr. Hays je mnenja, da spada postopanje proti časopisom ki kršijo zakone, v področje justičnega departmeta.

Generalni poštar Hays je ob tej priliki povedal eno rečnico: "Mnogo materijala iz dnevnega časopisja bi se morale črtati, če bi se vpoštevalo kaj je in kaj ni v korist publike." Kajti po Haysovem mnenju prinaša veliko dnevno časopisje mnogo takega gradiva, ki ni v nobenem oziru koristno čita teljem in to izjavo mu podpišemo. Kljub temu jih poštni departmet ne preganja, kajti meščanski dnevnik ne "konspirirajo za nasilno strmogavljenje vlade", ampak konspirirajo le proti ljudstvu, ki pa ni vlada. In to je razlika.

Slika, kako zastuplja buržvazno časopisje javno mnenje, je podal Upton Sinclair v svoji knjigi Brass Check. Kdor je zmogel angleščine naj si jo naroči.

V Zedinjenih državah imamo poleg različnih socialističnih tednikov tudi dva dnevnik, "New York Call" in "Mittwa-kee Leader", ki še nista dobila nazaj pravice drugega poštne- ga razreda. Hays obljublja, da jo bosta dobila, ampak m- deva teh dveh dnevnikov je sedaj še na sodiščih.

Vse, kar je Hays govoril o ukinjenju cenzure od strani poštnega departmeta, je zelo lepo, ako se ne bi medtem za- daljevalo s cenzuro in zaustavljalo socialistične publikacije. Do prave svobode tiska je še dolga pot.

Socialistična organizacija z desetimi člani je za delavsko gibanje več vredna, kakor pa sto neorga- niziranih socialistov, ki le mislijo, da so socialisti.

O INTERNACIONALI.

Med delavstvo polagoma prodira spoznanje, da bo močno le tedaj, če se iz svoje razdvojenosti združi v enotno Internacinalo. Sedaj še ni izgledov, da se bodo vse delavske stranke združile v eno samo mednarodno organizacijo, kajti v nekaterih deželah je napravil razdor prevelike zarez, ki se jih ne bo moglo tako kmalo izgladiti. Tudi so med skrajno desnico in skrajno levico v delavskem gibanju difference tako velike, da se jih ne bi moglo premostiti na eni konferenci, tudi če bi prišlo do nje. Kljub tej situaciji različni delavski politiki in socialistično časopisje vendar išče nekak izhod, ki bi privedel do enotnejšega postopanja strank, ki temelje na strogo socialističnem programu in niso kompromitirane s kako napol burževno taktiko in neplodnimi kompromisi.

Mednarodno delavstvo je sedaj razdeljeno v tri struje izmed katerih je najjačja tista, ki pripada moskovski Internacinali in je tudi najagresivnejša.

Ker hočemo, da bo naše delavstvo poučeno o delovanju in izjavah teh različnih struj, prinašamo od časa do časa informativne članke in vesti, kajti med široke sloje zavednega delavstva mora priti več jasnosti in temu bo sledilo tudi treznejše mišljenje. Radi tega smo priobčili v zadnji izdaji debatne članke za in proti tretji Internacinali in številne članke v prejšnjih izdajah. Pogoji tretje Internacionale, sprejeti na njenem drugem kongresu, so bili tudi priobčeni v tem listu.

Napetost struj, ki so v boju drug z drugo, ne bo vodila k združenju proletarijata. Trezno razumevanje razmer in pa hladnokrvnejše zadržanje med vodilnimi krogi strank bo nas približalo konsolidaciji delavskih vrst.

V naslednjem podajamo ponatis iz zagrebškega socialdemokratskega lista "Sloboda," ki ga je objavil ljubljanski "Naprej" s kratkim komentarjem:

O INTERNACIONALI.

"V zagrebškem glasilu socialnodemokratske stranke "Slobodi" piše o tem poglavju sodrug Berberović naslednje:

"Vojna je uničila mednarodno edinstvo socialističnega proletarijata in če danes govorimo o "internacionali," imamo pred očmi samo cilj, ki ga ima svetovni proletarijat pred seboj, t. j. združitev v eno internacionalo. Danes imamo staro, socialnodemokratsko II. internacionalo, boljševiško III. internacionalo in dunajsko internacionalno delovno skupnost socialističnih strank. Torej tri skupine, ki vsaka zase hoče predstavljati, oziroma vzpostaviti internacionalo. Od vseh treh skupin imajo vse tri to skupno, da skušajo internacionalo vzpostaviti na ta način, da druga druga absorbirajo.

Druga internacionala je predvojna mednarodna organizacija socialističnega proletarijata, ki je vsled izstopa številnih socialističnih strank iz nje izgubila značaj internacionalne. Kljub temu je pa še vedno močna: v njej je namreč še angleška Labour Party, nemška socialna demokracija, belgijska, danska, nizozemska in švedska socialistična stranka, ter socialnodemokratske stranke Češkoslovaške, Madžarske, Poljske, Gruzinske, Finske, Litve in angleških kolonij. V drugo internacionalo pripada danes tudi še socialnodemokratska stranka Hrvaške in Slavonije.

V programu II. internacionalne je treba marsikaj revidirati. To uvidevajo tudi stranke same, ki so v njej u članjene: to so pokazale tudi na lanskem kongresu v Ženevi, kjer so pooblastile sodr. MacDonalda, da v tem smislu apelira na vse socialistične in komunistične stranke. Apel je ostal brezuspešen.

Tretja internacionala po svojem sestavu in programu ne daje možnosti, da se okoli nje zbere ves socialistični proletarijat sveta. Ta internacionala namreč ne pripušča nikakršne avtonomije njej priključnim strankam, temveč zahteva, da se vse pokore nezmožljivim sklepom, čeravno so se skoro vse stranke, ki so se brez vsega nadaljnega slepo pokorile tem sklepom, že večkrat uverile, da tako slepo pokoravanje ni zdravo za socialistično gibanje. To se je predvsem

pokazalo na Madžarskem, na Finskem, Bavarskem in deloma tudi že v Jugoslaviji in Italiji. In ko so vsled tega nekateri uvidevnejši voditelji kritizirali diktatsko taktiko moskovske internacionalne, so bili iz nje kratkomalo izključeni. Glavni karakteristikoni III. internacionalne je "očiščenje" po znanih 22 točkah. Moskovska internacionala hoče vsiliti sovjetski sistem reševanja socialističnih nalog tudi tistim strankam, ki so si v desetletjih izgradile že mnogo dovršenejše oblike organizacije. Ta internacionala pa je povrh tega obvezala svoje pristaše tudi z nalogo, da se bore proti amsterdamski strokovni internacionali, ki je faktično danes še edina za akcije sposobna mednarodna organizacija proletarijata.

Tretja internacionala ne more beležiti kakih večjih uspehov, odkar obstoji. Njej pripadajo edine večje stranke: to je italijanska socialistična stranka, francoska komunistična stranka, ter zedinjena komunistična stranka Nemčije, ki je vsled postopanja III. internacionalne imela že večkrat brezuspešna krvoprelitja. Opaža pa se že, da so se v vseh teh strankah pričela trenja, ki bodo skorogotovo dovedla do novih kriz v lastnih vrstah.

Mednarodna delovna skupnost socialističnih strank, zveza, ki je bila ustanovljena letos na Dunaju, si je ustvarila temelj, na podlagi katerega naj bi bilo omogočeno zbiranje svetovnega socialističnega proletarijata v eno samo internacionalo; vsled tega jo nazivljejo nekateri tudi "centrumaško internacionalo." Za mednarodno sodelovanje socialističnih strank so se doslej izjavile tele večje stranke: nemški neodvisni socialisti, francoski socialisti, avstrijska socialnodemokratska stranka; poleg njih so še stranke dežel, ki so pa manjše: med njimi je n. pr. tudi socialnodemokratska stranka Slovenije, ter centrumaška socialistična stranka Srbije.

Tretja internacionala je napram tej dunajski zajednici zavzela odklonilno stališče — (čeprav ne s tistim odkritim poudarkom, kakor bi si bil kdo mislil, posebno pa odkar je Lenin revidiral svoj program in se je pričela uveljavljati evolucija boljševikov. Op. ured.).

"Kakor vse kaže, evolucija tako na levi kakor na desni hitreje napreduje, kakor smo pričakovali. To dejstvo moremo le pozdraviti. Čimdalje bolj postavlja očividno stremljenje na obeh straneh po enotni internacionali in uvidevanje, da sedanji organizaciji "internacional" nimata tistega temelja, na podlagi katerega bi se lahko postavila zgradba res enotne internacionalne socialističnega proletarijata vseh dežel. In čeprav bi morda kdo rekel, da tega temelja ni našla niti dunajska konferenca, vendar je ta pokazal vsaj pota, po katerih bo prišel proletarijat do zaželenega cilja do ene same, trdne in močne internacionalne. Razvoj gre tudi v tem pogledu svojo neizgrešeno pot."

Volilni rezultati pri občinskih volitvah v slovenskih mestih.

SIJAJEN USPEH JSDS.

(Po "Napreju.")

Volilni boj za občine se je v mestih Ljubljana, Celje, Maribor in Ptuj završil dne 26. aprila. Dasi ta boj na zunaj ni bil tako ljut kakor običajno, se je vendar koncentriralo vse volilno gibanje v prvi vrsti okoli vprašanja liberalizma in klerikalizma, v drugi vrsti pa ali centralizem ali avtonomija. Socialna demokracija je v tem volilnem boju brez hrupa in razburjenosti zbirala svoje volilce pod geslom socialnega napredka v občini.

Kljub vsem težkočam, kljub temu, da so se volilne vršile na delavnik in da je mnogo delavcev vsled neizpopolnitve volilnih imenikov in raznih drugih zadržkov ostalo brez volilne pravice, kljub najneugodnejšim razmeram je socialna demokracija dobila v Ljubljani, Celju, Mariboru in Ptuju dne 25. aprila

39 občinskih svetovalec,

kar znači prav jasno življensko silo naše stranke. Razen tega so dobili komunisti v Ljubljani 6 mandatov in v Mariboru 4, to je 10 mandatov. Obe razredni delavski stranki skupaj imata torej 49 mandatov ter tvorita kot celota največjo stranko.

Volilni rezultati so naslednji:

	JSDS	JDS	NSS	SLS	K	SKS
Ljubljana	5	18	8	10	6	1
Celje	10	12	6	4	—	—
Ptuj	11	7	6	—	—	—
Maribor	13	7	9	7	4	—
Skupaj	39	44	29	21	10	1

Iz tega je razvidno, da so dobile posamezne stranke mandatov v gori omenjenih mestih, kakor sledi:

JDS. (liberalci)	44
JSDS. (socialisti)	39
NSS. (narodni socialci)	29
SLS. (klerikalci)	21
KSJ. (komunisti)	10
SKS. (samostojna kmečka stranka)	1

Še celo v Ljubljani, ki je središče klerikalne in bankokraške reakcije, je uspeh zadovoljiv. Uspehi v Mariboru, Celju in Ptujju so pa naravnost sijajni.

Ker pri teh volitvah nobena stranka nima sama zase absolutne večine, je strankino načelstvo pomnoženo z delegati strankinih zastopstev v avtonomnih mestih Slovenije na svoji seji v Celju dne 29. aprila t. l. sklenilo:

Odklanjajoč vsak kompromis s katerokoli meščansko stranko in pripuščajoč samo eventualne kompromise s komunistično stranko se nalaga strankinim zastopnikom v občinskih odborih avtonomnih mest:

1. Strankini zastopniki ne smejo glasovati niti pri prvih niti pri eventualnih ožjih volitvah za župana, oziroma podžupana, ki bi pripadal kaki meščanski stranki.

2. Nadaljnje delovanje v občinskih svetih se mora ravnati po interesih proletarijata v zmislu strankinega programa. Kak dogovor o morebitnem sodelovanju z meščanskimi strankami je tudi v tem pogledu izključen.

Te direktive se nanašajo na občinske zastope v avtonomnih mestih Ljubljana, Celje, Maribor in Ptuj.

V mestne občinske svete so izvoljeni naslednji sodruzi v Ljubljani: Ivan Kocmur, Anton Komac, dr. Ljudevit Perič, Ivan Kocijan in Ivan Kralj.

V Celju: Franc Koren, Alojzij Leskošek, Karel Felicijan, Maks Žager, Alojzij Pukmajster, Avgust Sviga, Karol Vidic, Anton Stern, Matija Spegli in Štefan Lah.

V Ptujju: Ivan Šegula, Ivan Kristanič, Franc Levanič, Andrej Hernja, Adolf Tomanič, Franc Rozman, Tomaž Lozinšek, Mihael Zamuda, Alojzij Kaiserberger, Franc Verjak, Alojzij Klančič.

V Mariboru: Viktor Grčar, Andrej Bahun, France Prostak, Leopold Košuta, Ivan Hajnik, Ivan Druzovič, Alojzij Slanovec, Čeh Karol, Anton Kračec, Rudolf Kolbezen, Ivan Klančnik, Alojzij Čeh in Anton Tanz.

Dodatno k zgoraj omenjenim številkam naj omenimo še nekaj splošnih zaključkov:

Občinske volitve v 4 slovenskih mestih so pokazale, da je mestno prebivalstvo v svoji ogromni večini protiklerikalno.

Iste številke dokazujejo pa tudi, da je mestno prebivalstvo v Sloveniji protiliberalno. JDS nima v nobeni mestni občini več absolutne večine, ampak je ponekod kakor n. pr. v Mariboru potisnjena daleč v ozadje.

Znatno pa je napredek socialističnih strank in med temi stoji socialna demokracija na prvem mestu.

To znači, da mestno prebivalstvo ne parira več starim političnim geslom o klerikalizmu in liberalizmu, ampak da si išče nove orijentacije. Kakor pa kaže razcepčnost med dosedanjimi strankami, mestno prebivalstvo enotne nove politične parole še ni našlo. Zato se bo treba ozirati tudi na izid volitev na deželi, da bo mogoče ugotoviti početke celokupne nove konstelacije, ki se v Sloveniji poraja.

Jasno pa je že danes, da bo imel izid volitev v slovenskih mestih velik vpliv na volitve po deželi in teh rezultatov ne bo smel prezreti tudi Belgrad.

Drobiz iz Jugoslavije.

V nedeljo 24. aprila je hotelo ljubljansko delavstvo praznovati spomin na Zaloški cesti padlih žrtev. Za govornika je bil določen sodrug Golouh, poslanec socialistične stranke, ki je kot poslanec imun, toda policija mu je nagovor prepovedala. "Naprej" piše: "Ta čina reakcije v naši državi, naperjena tudi proti naši stranki, torej proti delavstvu sploh . . . O zadevi bo izpregovoril socialistični klub primerno besedo v konstituenti".

V Slovenij je delavstvo podvzelo akcijo proti nekani za ukinjenje osemurnega delavnika.

V Belgradu je dne 22. aprila pričel izhajati ruski dnevnik "Novoe Vremja," ki ga izdaja ruski publicist M. A. Suvorin. Do boljševiškega prevrata je list izhajal v Petrogradu. Izdajatelj se tolaži, da bo zopet prišel čas, ko bo "Novoe Vremja" lahko izhajal v Petrogradu. Tudi tolažba je dobro zdravilo.

Dne 25. aprila je prešla uprava otoka Krka v jugoslovanske roke. Ob tej priliki so se vršile velike nacionalistične slavnosti.

Meseca maja se je otvoril paroplovni promet po Donavi med Dunajem in Belgradom.

Luko Dubrovnik nameravajo preurediti, da bo dovolj prostorna za trgovski pomorski promet, kakor tudi za vojno mornarico. (Na vsak način — tudi za vojno mornarico!) Ko bo zgrajena jadranska železnica, bo imela dubrovaška luka važen pomen.

Na podlagi mirovne pogodbe mora poslati Bolgarija Jugoslaviji vsako leto 50.000 ton premoga iz rogov v Perniku. Prva kvota je že odposlana. Ampak Jugoslavija ima menda dovolj svojega premoga.

Monopol za sol v Jugoslaviji ne bo upefjan. Obstoječi solni monopol v Srbiji pa bo ukinjen.

Mariborska policija je prepovedala slavnostni pohod delavstva na 1. maja.

"Kmetijska družba," svoječasnno znana kot "Kranjska kmetijska družba," je prešla v roke pristašen samostojne kmečke stranke. En čas so jo imeli v rokah klerikalci, pred njimi pa liberalci. Predseduje ji dr. Pirc.

Pred sprejetjem ustave so se vršili v Sloveniji, Dalmaciji in na Hrvatskem številni shodi, na katerih se je zahtevalo, naj bo uradno ime nove države Jugoslavija in ne SHS.

Belgradski ministerski svet je sklenil kupiti v Zagrebu od delniške družbe Bric prostor v gornjem delu mesta za kraljevski dvor. Morda bodo zdaj hrvatski monarhisti v Ameriki zadovoljni.

Na Dunaju je pričel izhajati list "Koroški Slovenec" za narodno propagando med koroškimi Slovenci. List je pod kontrolo klerikalcev.

Ljubljana dobi tudi pravoslavno cerkev. Kar se tiče različnih cerkev, bomo imeli tudi v bodoče v Ameriki prednost.

"Domoljub" piše, da so pred nekaj tedni ameriški listi prinesli z debelimi črkami vest, da je med Italijo in Jugoslavijo izbruhnila vojna in da je Postojna že vsa v plamenih. "Domoljub" sarkastično omenja, "kaj v Ameriki vse vedo". Ampak nam ni znano, da

bi ameriški časopisi prinesli tako vest, pač pa so poročali o spopadih v Postojni in drugih obmejnih krajih med Italijani in Slovenci.

Za udeležbo kmetijske razstave v Pragi je jugoslovanska vlada dovolila svojim kmetovalecem 480,000 kron podpore.

Slovenci na Westfalskem (Nemčija) so kljub zadnji svetovni vojni in številnim drugim neprilikam ohranili svoje organizacije in društveno življenje.

V Ljubljani je pričel izhajati list "Avtonomist", ki zagovarja avtonomijo Slovenije v okvirju Jugoslavije. Urejuje ga A. Prepeluh.

Ob priliki kampanjskega shoda JSDS. za občinske volitve v Ljubljani, ki se je vršil v dvorani hotela Union, so prišli na shod tudi komunisti, ki so takoj, ko je nehal govoriti prvi govornik JSDS., zahtevali, da dobi besedo tudi en njihov govornik. Po daljšem prekanju je prišel na oder komunist Fabjančič in izjavil, da komunisti niso prišli na shod z namenom, da ga razbijejo, ampak da dobe na ta način besedo, kajti svojih shodov vsled prepovedi ne morejo prirejati. Izjavil je, da bodo komunisti skušali dobiti na podoben način besedo tudi na shodih drugih strank. Kot povzame iz ljubljanskih listov, so komunisti kandidirali v občinske odbore pod imenom Delavska kmetijska republikanska skupina.

Livarna železa v Črnomlju, katere lastnik je g. Dolar, je že začela obratovati ter preliha vsakovrstno železo in tudi staro železno posodo, kakor kotle itd.

Dve novi tovarni v Ljubljani.—Pivovarna "Union" v šiški zgradi tovarno za špirit in drugo za drože.

Novo škriklokovsko podjetje se je ustanovilo v Dolskem pod Ljubljano. Podjetje je v domačih rokah.

Zadružno tovarno sladkorja v Krškem nameravajo ustanoviti s pomočjo velikega in malega kapitala na zadružni podlagi.

Kriminalna statistika. — V ministrstvu za notranja dela so pripravili statistične podatke vseh hudobij, kar se jih je zgodilo v prošlem letu. Torej, vsega skupaj je bilo izvršenih 34.743 zločinov in je več velikih prestopkov. Od tega odpade: na krajo in poneverbo 22.401 slučajev, na nasilja 3998, na sleparstva 1068, ubojstva 320. Lažjih prestopkov je bilo mnogo več in sicer samih tatvin 12.963 in lažjih telesnih poškodb 8556. Od vseh prestopkov je bilo 79.017 v kazenski preiskavi, v 5380 slučajih pa niso storilcev mogli zaslediti. 122.332 ljudi je bilo sojenih, med temi 18.000 žensk. — N. B.: Podatki iz Srbije in Črne gore še niso pregledani.

RAZNOTEROSTI.

Škodova tovarna na Češkem je izdelala 1000 lokomotiv za sovjetsko Rusijo.

Pri volitvah v deželni zbor na Nižje Avstrijskem so socialisti napredovali od zadnjih volitev za 26.727 glasov, klerikalci in vsenemci pa nazadovali za 20.680 glasov. Izvoljenih je 32 krščanskih socialcev, 22 socialistov in 6 vsenemcev.

Ljudski komisariat v Rusiji je sestavljen sledeče: Lenin — predsednik, Trocki — vojna, Dzieržinski — notranje zadeve, Staljin — narodne zadeve, Čičerin — zunanji posli, Lunačarski — prosveta, Čjurupa — prehrana, Rikov — narodno gospodarstvo, Prestinski — finance, Semanko — narodno zdravje, Ozinski — kmetijsko gospodarstvo, Emašnov — promet, Kurski — pravosodje, Šmidt — delo, Ljubovič — pošta in brzojavi, Ležvan — zunanja trgovina. — Vseruski centralni odbor je v najnovejšem času tako sestavljen: predsednik je Kalinin, člani pa Staljin, Kamenjev, Pe-

trovski, Tomski, Rikov, Vladimirski, Saprionov, Kutuzov, Smidovič in Zalucki.

Število invalidov v Nemčiji. "Berliner Tageblatt" priobčuje zanimivo statistiko invalidov v Nemčiji. Iz poročila je razvidno, da ima Nemčija okrog 300.000 popolnih invalidov, to so taki, ki so vsled vojne izgubili nad 50% delazmožnosti. Od teh živi samo v Berlinu nad 23.000. Zalostna je statistika, ki izkazuje procentualno invaliditeto po boleznih. Jetičnih je nad 35.000, t. j. 11,3%, popolnoma slepih nad 4.000. Osobito jetični tvorijo za splošnost veliko nevarnost, ker inficirajo okolico. Tako je na primer neki taki jetični invalid okužil ženo in petero otrok in cela rodbina je zapadla smrti. Seveda je za te invalide kaj težko dobiti primerna dela in zato je od dne do dne več beračev po cestah. Med berači pa niso samo pravi invalidi, marveč je tudi mnogo sleparjev. Tako si n. pr. mnogo beračev priveže roko na hrbet, da zapore simulirati, da je brez roke. Berlinska policija je pred kratkim prišla 15 "slepcev," ki so seveda vsi videli. Kako dobra obrt je pravzaprav beračenje, dokazuje dejstvo, da so pri enem samem takih "slepcev" dobili 700 mark, ki si jih je zaslužil v štirih urah.

Londonsko reševalno društvo je objavilo zanimivo statistiko o nezgodah, ki so se v zadnjih letih dogodile v Londonu vsled povoženja pasantov. Končna številka za minulo leto znaša 2.000, to je 32 nezgod na dan ali vsakih 45 minut se povozí v Londonu en človek. Potem je razumljivo, da cvete v Londonu zavarovanje za cestne nezgode.

Janko Jankovič:

Mi vojska svobode smo . . .

Mi vojska svobode smo, vojska osvete in gremo, da zrušimo carstva nasilja! Naj bodo te prsi le smrti razpete, dokler ne dosežemo svojega cilja . . .

Pokorščine suženjske več ne poznamo, ne prošelj udanih, ne tihih bolesi . . . Naprej mi drvimmo kot vihra po cesti — kdor stopi na pot nam, ga v prah poteptamo.

Kaj čakal bi, brate vse svoje življenje, al šel iz noči bi tja k solncu v daljavo? Kar stopi . . . kar stopi pod našo zastavo, da tvoje izpolnjeno bo hrepenenje.

In ti, ki v obupu le viješ si roke od same bolesi vsa mrtva in gluha, o sestra v trpljenju, za tvoje otroke mi damo ti vsega: svobode in kruha.

Hej, brat, ki od zgodnjega jutra do mraka nad žgočim železom si palil si grudi, napočila tebi svoboda bo tudi, če se boš izkazal v tem boju junaka!

Še ti, ki neutrudoma hrbet si bočil pod težkim bremenom, zdaj rešen boš pekla, ker noč bo svobode luč svela preseklela, dan jasen zatiranim vsem bo napočil.

In vsem, ki pod roko tiranov oblastno živeli ste dneve nasilja, krivice, zdaj lepše življenje — življenje pravice s krvjo odkupili mi bomo vam lastno.

Mi vojska svobode smo, vojska osvete in gremo, da zrušimo carstva in nasilja! Naj bodo te prsi le smrti razpete, dokler ne dosežemo svojega cilja . . .

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

GREENSBURG, PA. — Dne 24. aprila smo tu nabirali prispevke v fond za osvoboditev političnih jetnikov, ali, kakor ta fond navadno imenujemo, "Debsov fond". Skupna svota znaša \$26.30 in je bila odposlana gl. stanu soc. stranke.

Imena prispevateljev (nabiralna pola Florijana Ovseca): po \$1, Frank Simovich, Florian Ovsec, Mike Paulin in Andrew Bukovinski; po 50c, John Tome, Marija Tome, Math Kristan, Frank Dremel, Joseph Jerman, Anton Jamnik, Ignac Globokar, John Pušnik, Jera Simovich, Marija Depidesta, Frank Depodesta, P. Colmi, Mike Dejan, John Ziodock, John Kristan, Anton Paik in John Sever; po 25c, Frank Sume, Lina Karlin, Mary Lubaš, Anton Blatnik in Jos. Sever; W. Dfemel, 30c; Jos. Sume, 35c; skupaj na tej poli \$15.05.

Nabiralna pola Martina Jordana: po \$1, Frank Matko, Martin Jordan, Marija Mihevc, Alois Palčič, P. Freenses, Anton Zalokar, Frank Novak, John Krofina; po 50c, John Lakota, Alois Lindich, Thom. Šifler in Alois Bregar; po 25c, Jos. Zupančič, Frank Popotnik, Anton Cerk, Anton Koss in Frank Perc; skupaj na tej poli \$11.25; prispevki z obeh pol skupaj \$26.30.

Florijan Ovsec.

LITTLE FALLS, N. Y. — Pošta v teh krajih je tako točna, da nam je dostavila 50 iztisov majske izdaje Proletarca šele 14. maja. Četudi so došli pozno, sem vendar vse razprodal med tukajšnje Slovence. Ljudje so bili zelo zadovoljni z vsebino in o tem listu se sploh pohvalno izražajo.

Frank Petavs.

LA SALLE, ILL. — V 712. št. Proletarca je bil priobčen moj dopis, v katerem sem med drugim omenila tudi svoto, ki se je svoječetano nabrala na shodu, na katerem je nastopil organizator JSZ, S. J. Owen. V 714. št. pa je na ta dips odgovoril V. Obid, ki pojasnjuje, da je bila svota poslana tajništvu JSZ. in da ni znašala \$13.00 ampak \$15.50.

Kdor je pazno prečital moje vrstice, bo priznal, da jaz isem pisala, da je bilo nabrano natančno \$13, ampak prilično \$13. Ker mi ni bila znana natančna svota, sem omenila približno svoto.

Je že prav, da se je nakolektana svota poslala tajništvu SZ. za pokritje stroškov organizatorjeve turnee, ampak jaz in še mnogo drugih smo bili pod utisom, da se prispevki pobirajo v tiskovni sklad Proletarca. Torej ni bil greh, če sem bila tega mnenja, dokler ni prišlo pojasnilo.

Kar se tiče laskanja, naj omenim, da zelo redkokedaj pišem v delavskem glasilu Proletarec, in kar sem pisala, ni bilo nikakršno laskanje. Ne maram se hvaliti na tem mestu, da sem kaj delovala za Proletarca, ampak sem kolikor sem mogla in bom v kolikor mi bo mogoče v bodoče.

Glede priporočila, naj pristopim h klubu, lahko omenim, da sem bila članica kluba do razpada, ko je bil tajnik še J. Zajec. Ne rečem, da ne bom več članica, kajti h klubu pristopim, ko se stvari spremenijo.

Ne vem kaj se misli z opomobo, naj pišem o "ex-socialistih." Glasovi v naši wardi so vendar pokazali, kje stojimo.

Nisem se še trkala po prsih češ, glejte, kaj da sem in še nikdar nisem sodila, da so drugi ljudje slabši od mene. Lepo pa bi bilo, da bi se vsi prizadeti držali nasveta gori omenjenega pisca, in delali sporazumno drug z drugim, mržnje in natočevanja pa pustili na strani. Če bi res mogli priti do tega pravila, bi bili v La Sallu močnejši, kakor pa smo.

P. E., naročnica.

(Nismo prijatelji osebnih sporov in ne želimo, da bi se reševali v kolonah lista. Že mnogokrat smo poudarjali, da kljub malim nesoglasjem sodrugi in sodruginje lahko delajo skupaj na sejah in na prireditvah, samo če hočejo. Nobena oseba naj ne bo nikomur na potu, dokler imajo tisti, ki delajo za socializem tudi resnično voljo pomagati organizaciji in socialističnemu tisku.

Če je bila svota nabrana na lasalskem shodu poslana v agitacijski fond JSZ. in ne v tiskovni fond Proletarca, ni

bila storjena s tem nobena napaka, kajti porabljena je bila v en in isti namen — za socialistično propagando. Kar s tega tiče, je stvar torej v redu.

Na lasalske Slovence pa apeliramo, naj se otresejo dolgoletnih osebnih mrženj in grede skupno na delo za socialistično organizacijo, da napravijo iz nje zopet postojanko, ki bo med prvimi v J. S. Z. in med prvimi, kar se tiče števila naročnikov Proletarca. — Uredništvo.)

Vprašanje Internacionale.

Klub št. 1 J. S. Z. v Chicagu, Ill., je na svojih mnogih rednih in izrednih sejah razpravjal o vprašanju internacionale. Na temelju razprav, pri katerih so bile prilično obdelane vse spremembe in razmere v notranjem gibanju svetovnega socialističnega proletarijata v zadnjih sedmih letih od smrti druge in prve ter razvoja tretje internacionale, je klub št. 1 J. S. Z. prišel do sledečih zaključkov:

Klub št. 1 Jugoslovanske socialistične zveze se strinja z velikim delom članstva socialistične stranke v Združenih državah, katerih stališče je, da se stranka pridruži edini internacionali, katera danes živi in ki je v kratki dobi svojega obstanka pokazala, da je prava nositeljica marksističnega socializma in predstavnica mednarodnega revolucionarnega proletarijata, to je k tretji internacionali. Odločno smo proti vsakemu nadaljnemu razcepljanju v stranki in podpiramo takliko vseh tistih sodrugov v ameriški socialistični stranki, ki se trudijo, da se vsa vprašanja glede pristopa k internacionali rešijo v stranki sami, ne pa izven nje.

Dalje smatra klub št. 1 J. S. Z. za potrebno, da ameriška socialistična stranka stori vse korake, da dobi za vstop v tretjo internacionalo take pogoje, ki ne bodo ovirali njenega (strankinega) življenja in razvoja v ameriških razmerah. Dolžnost vseh socialističnih organizacij je, da ščitijo rusko revolucijo in sovjetsko vladno pred vsemi kapitalističnimi napadi, ampak za to so potrebni od tretje internacionale taki pogoji, da bodo mogle socialistične stranke v raznih deželah živeti in delati, pogoji, ki proletarijat združujejo in pojačajo njegovo moč.

Na podlagi tega uvideva klub št. 1 J. S. Z., da je nujno potrebna modifikacija nekaterih pogojev tretje internacionale, ako se hoče stranka izogniti nepotrebnim notranjim bojem in strniti vse svoje sile proti zunanemu sovražniku kapitalističnemu režimu.

Enketa o spremembi oblike Proletarca, o agitaciji in drugo.

SAN FRANCISCO, CALIF. — Ali naj "Proletarec" še nadalje izhaja v tej obliki, ali ipa naj se mu vrne naasj forma, kot je imel do leta 1919? To je vprašanje, ki ga je dala uprava Proletarca v diskuzijo klubom JSZ, zastopnikom in drugim sodrugom.

Sedaj je torej odvisno od nas, da se izročimo za to ali ono obliko in naša dolžnost je, da o tem razpravljamo.

Gre se, prvič, s kakšno formo se bo ložje pridobivali nove naročnike, in drugič, kakšna forma bi bila primernejša za uspešnejšo agitacijo pri pridobivanju članstva Jugoslovanske Socialistični Zvezi.

Moje mnenje je da bi bilo v korist Proletarec in JSZ, če se listu vrne oblika, v kakršni je izhajal do leta 1919. Proletarec je edino slovensko socialistično glasilo, priznane od socialistične stranke in je edini, ki propagira med delavstvom za pristop v socialistično organizacijo. V stari formi bi bilo raditega omogočeno pridobiti več gradiva iz naselbin o delovanju v klubih, sploh o socialistični aktivnosti.

"Proletarec" mora dobiti večji zamah po vseh naselbah unije. Znano je, da sedaj obstoje socialistični klub JSZ. le po večjih naselbinah v vzhodnih državah in v državah osrednjega zapada, medtem, ko v večini naselbin še ne obstoje slovenski socialistični klubi. Po manjših naselbinah je agitacija za ustanovitev kluba v splošnem težja

kakor pa v velikih, posebno še, ako je socialistični list le malo ali nič razširjen. Zato se po takih naselbinah redki taki ljudje, ki razumejo socializem, veliko pa je onih, ki mu vsled neznanja in nezavednosti nasprotujejo; ne samo to, ampak tudi napadajo sve, kar smatramo za socialistično, če-tudi ne vedo kaj je pravzaprav socializem.

Valed teh razmer moramo nekaj ukreniti, kar bo priložnost, da bo naraščalo članstvo JSZ. in število naročnikov Proletarca. Važno je, da skušamo pridobiti v naš tabor vse manjše naselbine in zato je potrebno skupno, energično delo. Sam organizator J. S. Z. ne more obiskati vseh naselbin, posebno oddaljene ne, kot je n. pr. ta v San Franciscu.

Preostaja nam torej naš najboljši organizator list "Proletarec", in da bo uspešnejši, naj dobi nazaj staro obliko.

Če pa se mu sedanja forma ohrani, se mora pa list povečati na več strani, da bo imel na razpolago več prostora za agitacijsko gradivo in poročila iz naselbin, kar se približno sedaj pod rubriko "Glasovi iz našega gibanja". Če bomo v stanu pridobiti primerno število novih naročnikov, bo tudi povečanje izvedljivo. Če bomo napredovali v organizaciji in številno naročnikov, bo po mojem mnenju tudi list postal vedno večji. In delati moramo, da se razširi v stanovanje slehernega slovenskega delavca. Če to dosežimo, bomo imeli tudi obsežen list, na katerega bomo lahko posejali.

Sodrug, in sploh vsi, ki se trudite za širjenje socialističnih idej, pred nami je le ena pot: vsi na delo za nabiranje novih naročnikov Proletarca. Samo naprej, naprej tako dolgo, dokler ne bo v vsaki naselbini od Atlantika do Pacifika naš socialistični klub in število naročnikov na Proletarca.

Joseph Koenig, zastopnik Proletarca.

Nekateri važnejši predlogi, ki pridejo pred konvencijo socialistične stranke v Detroitu.

(Iz urada tajništva J. S. Z.)

Aprilska izdaja "The Socialist World," uradno glasilo Socialistične stranke, vsebuje več važnih predlogov, ki so jih poslale socialistične organizacije strankini eksekutivi, da jih uvrsti v dnevni red strankinega zbora, ki se sestane 25. junija v Detroitu, Mich.

Kot je razvidno iz predlogov, obstoji v eni in isti točki ali vprašanju, katerega mora rešiti zbor, več predlogov. To je seveda zato, ker so prihajali predlogi o eni in isti zadevi iz več krajev. To bo nedvomno delegatom pomagalo, da bodo lahko razpravljali o zadevi na dnevnem redu vsestransko, in sprejeli najbolje. S tem seveda še ni rečeno, da zbor vseh teh predlogov ne more zavreči in formulirati popolnoma nove predloge.

Med predlogi je za J. S. Z. najvažnejši tisti, ki se tiče narodnostnih federacij, ki ako se na zboru in pozneje na splošnem glasovanju strankinega članstva sprejme, pomeni za mednarodne federacije izgubo njihove finančne kontrole, s čimer je v zvezi sploh vsaka druga kontrola članstva federacij. Tajništvo J. S. Z. je glede te namere, ki izhaja baje iz države New York, že storilo potrebne korake, da se potom angleško-socialističnega časopisja osvetli položaj, v katerega bi pahnila ta namera ne le narodnostne federacije, temveč socialistično gibanje v Ameriki sploh. Toda o tem govorimo podrobneje v drugi številki Proletarca, ko objavimo tozadevno propozicijo, ki se nanaša na narodnostne federacije.

Danes podajamo članstvu J. S. Z. druge važnejše predloge, ki pridejo na zboru in pretres. Ti predlogi so:

A. Mednarodne zadeve.

Predlog št. 1.—Da Socialistična stranka Zedinjenih držav obnovi aplikacijo ali željo za pristop h komunistični Internaciji na podlagi popolnega priznanja 21 točk, ki so pogoj za priključenje.

Predlog št. 2.—Da Socialistična stranka obnovi svojo aplikacijo za priključenje h komunistični Internaciji z rezervacijo, da ne sprejmemo za dosego socialistične družbe nobenih obveznih formul in da obdržimo v zadevah članstva, organizacije in taktike,

kakor tudi z ozirom na izjave in program glede vprašanj, ki se tičejo notranjih zadev, popolno avtonomijo.

Predlog št. 3.—Da se Socialistična stranka Zedinjenih držav priključi mednarodni zvezi socialističnih strank, ki delajo na podlagi pravil in resolucij, sprejetih na dunajski konferenci.

Predlog št. 4.—Socialistična stranka Zedinjenih držav uvažuje, da je njena glavna dolžnost zgraditi jako, revolucionarno socialistično organizacijo v deželi. Vsled tega je zaključeno, da posveti vse svoje energije in sredstva temu delu, verujoča, da je to delo za stvar mednarodnega socializma največje vrednosti. Dokler je ta naloga izvršena, ali dokler niso doprinešeni po nastopni konvenciji drugačni zaključki, bodi sklenjeno, da ostane stranka brez mednarodne priključitve.

B. Strankino stališče in taktika.

Predlog št. 1.—Doba prehoda iz kapitalizma v socializem vzame lahko dolgo časa in bo spremljana nezogibno z boji meščanstva v eni ali drugi obliki.

V takem času se ima nov red pravico braniti, in socialistično zaveden proletarijat in njegova stranka je tedaj dolžna prezirati formalne pravice buržvazije kot ljudsko manjšino in graditi moč delavstva kot večine, na tako trdni podlagi in s takimi garancijami, da se revoluciji ne more škoditi od znotraj.

To se lahko nazivlje diktatura proletariata, ali pa drugače, ki pa bo pomenilo vedno eno in isto, to je moč delavskega razreda, izrazujočega se potom delavskih svetov ali drugih takih organizacij, ki se pojavijo vsled časovnih razmer in ki ciljajo za končno odpravo izkoriščanja in zatiranja.

Program Socialistične stranke mora biti v obeh slučajih — v času končnega boja za dosego moči in v dobi agitacije in izobrazbe — čist, izrazit in ne kompromisen bodisi z oportunisti od desne, ali z anarhisti od leve.

Jasnost namena in gotovost v zasledovanju in uporabi sredstev v dosego cilja, pogumno zastopanje načel in idealov, demokratične centralizacije v svoji organizaciji, skupno z odgovornostjo in prostovoljno disciplino, naj bi bile agitacijske metode, propaganda in pripravljane delavskega razreda v svoji vlogi kot uničevalec kapitalizma in osvoboditelj človeštva.

Predlog št. 2.—Socialistična stranka Zedinjenih držav zagovarja diktaturo proletariata. V dobi prehoda iz kapitalizma v socializem mora biti vspostavljena diktatura, da ztre protirevolucionarna gibanja kapitalistov in da temeljito vspostavi novi red.

Delavski razred mora rabiti politično moč, ko jo je osvojil, da etablira samega sebe kot vladajoči razred, in sicer dokler ni kapitalistični imetek razlašen in niso odpravljene obresti, rent in profit, ki odpravijo gospodarske razrede, razredne interese in razredna nasprotstva.

Vlada delavskega razreda ne sme pomišljati z uporabo najizdatnejših metod, če je potrebno, da zatre nasilna nasprotstva manjšin in da vzdrži sama sebe na površju.

Delavci ne smejo dovoliti ničesar, kar bi utegnilo sprečavati, da ne bi bili vladajoči razred, tako dolgo, dokler obstoje razredi ali njihove ostaline.

Socialistična stranka izjavlja, da je njen namen pridobiti večino ljudstva za sprejem našega programa, to je vsaj tako daleč, da se strinjajo z našo kontrolo in se prostovoljno podvržejo našemu vodstvu; da kadar imamo in ker imamo tako večino, smo opravičeni izvesti naš program, tudi če je potrebno s silo, preko protestov opozicije manjšine. V ta namen, in le pod takimi razmerami, je Socialistična stranka za diktaturo.

C. Stališče stranke napram delavskim organizacijam.

Socialistična stranka Zedinjenih držav vidi, da je bila naša posebne vrste gospodarska in politična zgodovina pri oblikovanju forme in podlage ameriškega delavskega gibanja sodelovalka. Ona ne pripisuje odgovornost za nedostatke in neuspehe našega

delavskega gibanja samo delavskim vodjem, priznavši, da to vodstvo, vzeto poprečno, precej odgovarja stališču napredka množice našega delavstva.

Med tem ko se Socialistična stranka ne postavlja na stališče sodnika, ki naj sodi o organiziranemu delavskemu gibanju te dežele, smatra vendar, da je njena glavna dolžnost pokazati vedno temeljne napake, ki so za stališčem in za načeli organiziranega delavskega gibanja; njegovega neuspeha v iznajdbi perečih vprašanj preteklosti, in njegove nezmožnosti, da gleda gospodarska in politična vprašanja današnjih dni konkretno in v pravi luči historične perspektive.

Kot del bojnih sil delavskega razreda te dežele, izjavljamo ponovno, da je držanje stališča delavskega gibanja z ozirom na politično prosjačeje in mešetarenje s kapitalističnimi strankami ponižujoče in nasprotno interesom delavcev. To je zlasti resnica v Ameriki, kjer se je gospodovalni razred izučil tako obširno razviti politični stroj dežele in ga izrabljati za svoje podkupovalne namene. Ameriški delavski razred bi moral zavrniti to brezplodno stališče prosjačenja od političnih nasprotnikov delavskega gibanja in namesto tega zavzeti stališče neodvisne bojne politične aktivnosti. Socialistična stranka prizna tudi potrebo in naraščajočo važnost industrialne organizacije in boj, temelječ na vedno se množiči za vednosti delavcev, da postanejo gospodarji svoje usode v tovarnah, mlinih, rudnikih in na farmah.

Delavsko gibanje dobiva od leta do leta številnejše moči in si počasi a sigurno izboljšava življenje in delovne razmere delavstva. Ravno sedaj mora delno prenašati za svoje ultra-lojalno držanje in sodelovanje s plutokracijo v času vojne neizprosno boj za svojo ekzistenco proti organiziranim silam kapitalizma in grabeštva. V tem splošnem konfliktu ima delavsko gibanje iskreno podporo vsakega socialista v deželi, ki se zaveda, da kakorkoli je to gibanje prepejeno z nedostatki, je to bojujoče se delavsko gibanje vendar edino upanje eventualne osvojitve družbe po delavcih.

Kritika Socialistične stranke v tem vprašanju je torej konstruktivna in ne destruktivna.

Stališče do drugih političnih strank.

Predlog št. 1.—Mestne, okrajne in državne organizacije Socialistične stranke smejo formirati koalicio in sklepati dogovore za skupne akcije z drugimi političnimi strankami ali organizacijami, ki so opozicijske republikanski in demokratični stranki in ki so sredstvo za reformne in protestne akcije; taki kompromisni dogovori so na mestu, kadar jih razmere opravičujejo in so v interesu delavskega razreda v kateremkoli okrožju.

Predlog št. 2.—Socialistična stranka ponovno izjavlja svoje stališče, ki se glasi: "ne druženja" in ne "političnega mešetarstva" z drugimi političnimi strankami ali organizacijami, bodisi da so izrecno zagovornice sedanjega sistema ali če maškariirajo kot "reformne," "liberalne," "delavske" ali "komunistične" stranke. Narodni ekzekutivi je naloženo, da uveljavi to odredbo v strankinih pravilih in prepove druženje, kompromis ali mešetarenje s kakršnokoli drugo politično stranko ali organizacijo.

E. Ko-operativne.

Socialistična stranka soglašala s kooperativnim gibanjem kot sredstvom obrambe delavskega razreda v vsakdanjem boju in kot vežbanje v metodah, ki so zapopadane v upravljanju industrij. Med tem ko se strinjamo z ustanavljanjem kooperativnih zadrug, pa moramo naglašati, da je treba jemati pri ustanavljanju v poštev krajevne razmere, in da se to izvrši le tedaj, če so krajevne razmere dovolj ugodne za njihov uspeh.

F. Masna akcija.

Predlog št. 1.—Ne smatramo, da pomeni beseda "masna akcija" kaj nelegalnega, ali da je sama na sebi neumestna. Kapitalistični razred je obesil temu izrazu nekaj, kar naj bi pomenilo nelegalnost, zato mo-

ramo biti z njeno uporabo zelo previdni. Masna akcija je lahko za družabni napredek ali pa proti njemu. Naša naloga je vzgajati mase, tako da bo njih akcija v smeri večje svobode in vzvišenega življenja.

Predlog št. 2.—V masno akcijo vključuje Socialistična stranka take aktivnosti, kot so občne peticije in popularne demonstracije, ki se jih vdeležujejo velike množice za kakšne definitivne cilje, kot osvoboditev političnih jetnikov, protestov proti zlorabljeni moči, pomoči delavcem v štrajku itd.

Kjer se vdeležujejo mase v splošnem takih akcijah neglede na politične ali gospodarske pridružitve, v taka masna akcija loči od politične akcije ali štrajka. Ne glede, dali je tako akcijo začela Socialistična stranka, ali če je izvor štrajka, ali posledica spontanе reakcije vsled nevdržljivih razmer, je tako druženje ali nastopanje mas v takem gibanju postojuća masna akcija.

Z ozirom na veliko število delavstva, ki je ob takih prilikah zapopadeno, se lahko dogodi, da je masna akcija spremljana s kakšnim nasiljem, toda to ni smatrati za potrebno stanje takega masnega gibanja.

G. Sovjetski sistem.

Predlog št. 1.—Namen naše agitacije bodi vzgajati mase tako, da kakor hitro bodo dopuščale razmere in okoliščine, bo neproduktivnim in izkoriščajočim elementom odvzeta pravica vladanja ljudskih zadev in buržvazni parlamenti bodo nadomeščeni potom delavskih koncilov, priključivši se drugim koncilom antikapitalističnih elementov v družbi, in vsa moč bo spadala tozadevnim koncilom ali sovjetom.

To se bo zgodilo naravno v času prevrata kapitalističnega reda, ki bo znamenje začetka prehodne periode iz kapitalizma v socializem.

Predlog št. 2.—Socialistična stranka nasprotuje ustanovitvi sovjetskega sistema v Zedinjenih državah, ker je to sistem delegirane moči, ki odreka ali odpravlja delavskemu razredu direktno glas pri volitvah za odgovornost javnih uradnikov in jim onemogočuje izvrševanje katerekoli izdatne kontrole in vpliva čez upravo, ki je na krmilu.

Tak sistem delegirane moči je v nasprotju z iskrajnami, ideali in aspiracijami ameriškega delavstva in ga ne bo, niti ni treba, da ga sprejme.

Socialistična stranka proponira sistem vlade, ki naj bo sestavljen po industrialnem in geografskem zastopstvu, pod katerim naj bodo vsi postavodajni uradniki in mnogi drugi če ne vsi višji upravni uradniki, izvoljeni direktno potom delavcev.

H. Priseljevanje.

Strinjamo se z naseljevanjem delavcev iz vseh dežel, da vstopijo v Zedinjene države brez restrikcij, izvzemši kadar je priseljevanje povzročeno umetno z namenom, da se prenapolni delavski trg ali da se uniči štrajke. Naloga gospodarskih organizacij je, da priseljenca brez odlašanja organizirajo, ter da zmorejo postati na ta način takoj popolni del organiziranega delavstva v Zed. državah.

To so razen predloga, ki se tiče narodnostnih federacij, najvažnejši predlogi, o katerih bo sklepala konvencija Socialistične stranke.

V prihodnji izdaji priobčimo predlog, ki se nanaša na izpremenitev podlage narodnostnih federacij v Socialistični stranki in komentarjem, ki ga je poslal gl. tajnik J. S. Z. strankinemu tisku za objavo.

Iz stranke.

Kakor je našim članom znano, je članstvo skupne stranke glasovalo, če se naj za letos odloži strankina konvencija, ki je bila odkazana za 25. junija v Detroitu. Odglasovalo pa je, da se konvencija vrši, kakor je bilo odkazano. — Sodrug, sedaj pa na delo za naš zbor, ki se vrši mesec po konvenciji socialistične stranke. Sodrug, izvolite si pri svojih klubih delegate in pošljite njih imena tajništvu J. S. Z.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Pribodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ. se vrši dne 11. junija (drugo soboto v mesecu) v klubovih prostorih na 1432 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo tako postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov.

Organizator.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrty petek v mesecu v dvorani ILIRIA, 316 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležuje sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in se niso v organizaciji. John Kresse, 396 4th Ave.

VAZNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje VSAKO TREČJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dvorani društva Prostemislci, št. 87, SNPJ.

Bojaki, pristopajte k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste. Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč." — Tajnik kluba št. 27, JSZ.

PIKNIK V RIVERVIEW

priredi tudi letos socialistična organizacija okrāja Cook (Chicago), ki se vrši v nedeljo, dne 12. junija. Dobiček je namenjen socialističnemu časopisju. Slovenci v Chicagi dobe vstopnice lahko pri članih kluba št. 1, ali pa v upravništvu Proletarca, 3639 West 26th Street.

Ameriški listi so ponovno pričeli poročati o revolucionarnem razpoloženju ruskega delavstva v Petrogradu in Moskvi proti vladi. Brez revolucije na vsake tri tedne naši listi ne morejo živeti. Boljše bi bilo, da bi dotični prostor porabili za vesti o nasiljih premogokopnih družb napram delavstvu v Zapadni Virginiji in o nasiljih proti delavstvu v drugih krajih Zedinjenih držav.

Veterane špansko-ameriške vojne se zelo rado izrablja pri raznih patriotičnih slavnostih, ampak veterani potrebujejo še kaj drugega kakor slavnosti. John L. Ford, veteran iz imenovane vojne, se je usmrtil v nekem čikaškem hotelu, ker ni mogel več prenašati življenjskih naporov, kakor pojasnjuje v svoji noti. V obup ga je pognala tudi bolezen, ki stare toliko ljudi, ki bi v drugačnih razmerah lahko zadovoljno živeli.

Povej tvojemu tovarišu delavcu, da je Proletarce list, ki bi ga moral čitati tudi on. Ko mu stvar pojasniš, se bo nanj naročil. Toliko lahko storiš, ako hočeš.

Slov. delavska

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.

podporna zveza

Inkorporirana 22. aprila 1909 v državi Penn

Sedež: Chicago, Ill.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 324 Ohio St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAČ, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOJ:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 955 Addison Rd., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GEOSELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOJ:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Členjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštah, Expressah, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnji popravi.

RAZPRAVE IN DOPISI S. D. P. Z.

JENNY LIND, ARK. — Med gotovim delom članstva SDPZ je napravil prekleto konvencije precejšnjo razburjenje. Še bolj pa je nekatere vznemirilo, ko so čitali poročilo, da se gl. urad SDPZ, preseli v Chicago. Med slednjimi so seveda le nasprotniki združitve in pa pristaši lista "G. N."

Kar se mene tiče, sem zadovoljen z ukrepom gl. odbora, ki se je odločil za tako hiter korak v pogledu združenja. Če bi se stvar še v nadalje odlagala, bi se dal nasprotnikom združenja le čas, da bi mu stavili nadaljne ovire, kajti pripravljani so poskusiti vsa sredstva.

Rad bi pa vedel, v kake svrhe se bo porabil fond, nabran za pokritje stroškov konvencije. Po mojem mnenju bi se moral ta denar vrniti nazaj članstvu; mislim, da SDPZ. ne bo imela več samostojne konvencije, zato ji tudi ni potreben denar v konvenčnem skladu.

Alois Oepek, član druž. 33, SDPZ.

Z besedo je lahko ljubiti narod. Ali narod potrebuje kruha, ne pa ljubezenskih izjav.

KAKO KAZIMIRJEVI MINISTRANTI VARAJO SVOJE BACKE.

Med listi, ki so prepovedani v Jugoslaviji, je menda tudi "Edinost", last "očetov frančiškanov".

Da posvečeni gospodje in javni "notarji pri Kazimirjevemu lističu napravijo iz te zadeve veliko reč, so na prvi strani napisali tale bluff:

"Mogoče je, da se je sedanja protikatoliška klika zbala velikega in rastojočega (?) vpliva naše lista v domovini. Mi smo imeli zadnje mesece toliko naročil lista za stari kraj, da ga je šlo v stari kraj cele velike zavoje. Ni je bilo skoro slovenske vasi, kjer bi naših listov ne brali. Tega se je morda zbala sedanja kulturna bojna klika . . ."

Laž je, da je "šlo cele zavoje Zakrajskovih listov v stari kraj", kajti če bi šli vsi izvodi Edinosti, kar se jih tiska, v stari kraj, bi jih ne bilo dovolj za dva "velika zavoja". Res pa je, da Edinost v starem kraju sploh nima naročnikov. Pošilja se jo nekaj izvodov zastoj raznim frančiškanom in nekaterim drugim duhovnikom. Par iztisov je bilo naročenih za posameznike, toda tem je naročnina že potekla, list pa se jim vseeno pošilja naprej.

Kakorkoli je jugoslovanska vlada gnala, bo zaradi Edinosti lahko živela vso večnost, ampak to se seveda ne bo zgodilo, ker so tu druge sile, ki bodo pomedle z reakcijo.

Gornje besedilo iz lista frančiškanskih šifkartashev je pokazuje, za kako neumne imajo svoje čitatelje, kajti noben list, ki ima količkaj inteligentne čitatelje, se ne bi drznil tako "blufati" svojih ljudi.

Ako je Edinost prepovedana v Jugoslaviji, je to povzročil kak nespameten uradnik v Belgradu ali v Ljubljani, ki je po svojih duševnih zmožnostih enak Kazimirju, ki bi ljudi celo obešal, ako bi imel moč. Da pa je prepovedana vsled "prevelikega vpliva," ki ga je zadobivala v Jugoslaviji, je pa naravnost smešna trditev. Kajti nikjer pod solncem se ne najdejo slabše urejevani listi, kakor so Zakrajskove "cajtenge". Tak listi, ogledala duševne revščine, sploh ne morejo imeti nikakršnega vpliva, razun na tiste duševno zaostale ljudi, katere se z njimi še bolj zavaja.

Ljudje, ki kritizirajo socializem in njegovo gibanje, bi storili prav, če bi se najprej dobro poučili o njem.

RES JE!

Poslovodja neke department trgovine v Emaus, Pa. zatrjuje: "Res je, da se inozemski odjemalec bolj na godbo razume kot pa Amerikance. On čišla to, kar domačinu morda ni ljubo." Ravno tako je tudi z zdravili. Dosti Amerikancev kupuje samo taka zdravila, ki so sladka in v obliki table; toda ameriškim inozemcem je že dolgo znano, da je Trinerjevo ameriško grenko vino najboljše žilodčno zdravilo in da "grenkoba" tega zdravila izvrstno učinkuje. Sicer so se pa domačini Amerikanci dandanes o tem tudi že prepričali. Med tu žive-

čimi inozemci je Trinerjevo grenko vino v rabi že nad 30 let. Mr. Andrej Lukšič v Smoke Run, Pa. nam je 5. maja t. l. pisal sledeče: "Jaz sem se sam prepričal da je Trinerjevo grenko vino za prebavo boljše, kot vsa druga zdravila; isto izčišča črevesje in drži isto v redu. To vino je zelo prijetnega okusa ter zaeno človeka utrjuje". — Joseph Triner Company, 1333-45 So. Ashland Ave. Chicago, Ill. Na prodaj v vseh lekarnah in pri prodajalcih zdravil.

CENIK KNJIG

ki jih ima v zalogi Proletarec:

Leposlovne knjige, romani, povesti in črtice.	
Naša leta, (Milan Pugalj)	1.00
Krpanova kobila, (Jos. C. Oblak)	45
Zapiski Tine Gramontove, (Vlad. Levstik) vez. v plat.	1.00
Gadje gnezdo, (Vladimir Levstik) vezana v platno	1.00
Kmečke povesti, (Florijan Golar)	75
Zajedalci, (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
Anfisa, (Leonid Andrejev), drama v štirih dejanjih	40
Jurkica Agičeva, (Ks. Šandor-Gjalski), povest, 360 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.20
Jug, (P. Chochołoušek), zgodovinski roman, 616 strani, broširana \$1.10, vezana v platno	1.00
Vitez iz Rdeče hiše, (Aleksander Dumas star.), zgodovinski roman, 504 strani, broširana \$1.00, vezana v platno	1.50
Udovica, (I. E. Tomić), povest, 330 strani, broširana 90c, vezana v platno	1.20
Don Correa, (G. Keller), roman	30
V zarje Vidova, (Oton Zupančič), poezije	50

Znanstvene razprave, politični in gospodarsko socialni spis, učne in druge knjige in brošure.

Za staro pravdo, (Fran Erjavec)	40
Naš jezik, (Dr. Joža Glonar), znanstvena razprava o slovenskem jeziku	50
Slovenski pravopis, (Dr. A. Breznik)	50
Glavni statistički podatki države SHS, (Dr. Jože Rus)	50
Zakon biogenesije, (J. Howard Moore, prev. I. M.)	1.50
Svetovna vojna in odgovornost socializma, (Ethin Kristan)	30
V novo deželo, (Ethin Kristan)	30
V dobi klerikalizma, (Liberatus)	30
Katoliška cerkev in socializem	30
Kdo uničuje proizvodnjo v malem	30
Social. knjižnica, (Dva snopiča) in "Naša bogastva"	30
Zadružna prodajalna ali konsum	30
O konsumnih društvih	15

Razno.

Najnovejše informacije o dobavi državljanstva Združenih držav	40
Spoved papeža Aleksandra VI.	25
Ameriški družinski koledar, vezan v platno, letnik 1919, 50c; letnik 1920, 65c; letnik 1921,	1.00
"Proletarec", vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik 1920	7.00

Angleške knjige.

100%, (Upton Sinclair), Povest patrijota	1.20
The Brass Check, (Upton Sinclair), študija ameriškega žurnalizma, broširana 60c; vezana v platno	1.20
The Profits of Religion, Razprava o izrabljanju ver za privatne interese	1.20

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštno znamke.

PROLETAREC,

3639 W. 26th St.

Chicago, Ill.

Izmed vseh vzrokov narodnega sovraštva je nevednost največji.
—H. Th. Buckle.

“ČAS”

Je edina slovenska revija v Ameriki. “Čas” prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinjske nasvete, znanstvene zanimivosti, poučne in narodu potrebne razprave, mnogo mičnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

Lišt shaja mesečno na 44 straneh in stane samo \$3.00 na leto, za pol leta \$1.50. Naroča se pri “Čas”, 1037 Addison Rd., Cleveland, Ohio.

NAROČNIKE,

ki jim je naročnina potekla, prosimo, naj jo takoj obnove. Ne čakajte tirjatve iz upravnistva. S točnostjo nam prihranite delo in ob enem pomagajte listu, ki v časih te draginje tako zelo potrebuje pomoči.

Največja slovanska tiskarna v Ameriki JE NARODNA TISKARNA

2142-2150 Blue Island Avenue
CHICAGO, ILL.

MI tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce.

“PROLETAREC” se tiska v naši tiskarni.

Največja slovenska zlatarska trgovina

FRANK ČERNE

6033 St. Clair Ave.,

Cleveland, Ohio

Ure, verižice, prstane, broške, zaprstnice, medaljonske, itd.
Popravljamo ure po nizki ceni.

Podružnica Columbia Gramofonov in gramofonskih plošč slovenskih in drugih. Se prodaja na mesečna odplačila.

Pišite po cenik, kateri se Vam pošlje brezplačno.

Najboljše blago.

Najnižje cene.

FRANJO PUHARIC

Prodajamo gramafone katere izdelujemo v lastni tovarni

Naši stroji so okusno izdelani in dajemo zanje garancijo.

Preje, predno kupite gramafon, pridite in si oglejte naše stroje.

CHASE PHONOGRAPH

1332 West 18th St.

Chicago, Ill.

NAROČITE!

Za \$5.00 pošljemo sledeče knjige:

Anfisa, drama v štirih dejanjih, spisal Leonid Andrejev; cena 60c;

Za staro pravdo, spisal Fran Erjavec, cena 60c;

Svetovna vojna in odgovornost socializma, Etbin Kristan, cena 80c;

V novo deželo, Etbin Kristan, cena 30c;

Katoliška cerkev in socializem, cena 30c;

Don Correa, roman, cena 30c;

Jug, zgodovinski roman, 616 strani, vezan v platno, cena \$1.60;

Vitez iz Rdeče hiše, zgodovinski roman, 504 strani, vezan v platno, cena \$1.50; skupaj \$6.00. Vse te knjige vam pošljemo za \$5, poštne prosto. Naročila pošljite Proletarcu.

Izšla je nova knjižica **NAJNOVEJSE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV**. Vsakdo, ki želi postati ameriški državljan, bo dobil v tej knjižici vse potrebne informacije. Poleg slovenskega ima ta knjižica tudi angleško besedilo. Naročila pošljite Proletarcu.

Oglašajte priredbe vaših klubov in društev tudi v Proletarcu. Ako jih oglašate v drugih listih, zakaj jih ne bi tudi v Proletarcu, ki je glasilo in last slovenskega delavstva, organiziranega v J. S. Z.?

Telefon Canal 4340

Jugoslovanska trgovina s cveticami

V trgovini vedno sveže cvetlice za ples, svatbe, pogrebe itd.

Imamo zaprte in odprte avtomobile za krste, poroke, pogrebe in za vse druge potrebe.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Med Throop in Blue Island Ave.

Slovenecem priporočamo v posećanje

KAVARNO MERKUR

3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S. R. Z. in Proletarca.)

Dobra kuhinja : : : : :

: : : : Dobra postrežba.

KARL GLASER, imetelj.

Občinstvu priporočamo v naklonjenost krojaško delavnico

Božidar Knafl

1313 West 19th Street

Chicago, Ill.

Gene zmerne delo trpežno in lično
Popravljamo, čistimo in likamo

Kadar...

Kadar mislite na potovanje v stari kraj;

kadar želite poslati svojim starokrajskim sorodnikom, prijateljem ali znancom denar,

ali kadar imate kak drug posel s stari krajem,

obrnite se na tvrdko

ZAKRAJSEK & CESAREK
70—9th AVE.

NEW YORK, N. Y.

JOSEPH C. WILIMOVSKY Urar, Zlatar, Optik

1840 BLUE ISLAND AVE., CHICAGO, ILL. Tel. Canal 60

Solidno blago po zmernih cenah

Najstarejša zlatarska trgovina na Blue Island Ave.

FARME

V PINETOWN, NORTH CAROLINA

ZA POJASNILA PIŠITE:

A. H. SKUBIC & CO., PINETOWN, N. Carolina.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.

Ali je vaš jezik
pobeljen?

Ako je, vzemite to naznanje kot za
svanilo. Jezik, ki je pokrit z belo ali
rjavo plastjo navadno pomeni, da
so v neredu jetra in prebavni
aparati.

Severa's Balzol

(preje Severov Življenski balzam)
in balzamske tableti, kakor tudi te-
kočina in tableti skupaj, popravi
tako pokvarjenost. Popravi jetra,
povzroča tek in uredi prebavo.
Pravo zdravilo za ponavljajoča se
zaprtja. Cena 85c. Pri lekarjih.

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

John Plhak & Co.

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.

Modna trgo-
vina. Velika
zaloga moških,
ženskih oblek, izde-
lanih po
najmoder-
nejšem kro-
ju. Cene
nizke.

CARL STROVER
LAWYER
and
COUNSELLOR

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.
Telefon: Main 3989.

MODERNA KNJIGOVEZNICA.

1919 Blue Island Ave.,
Chicago, Ill.

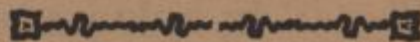
Okusno, hitro in trpežno dela za
privatnike in društva. Sprejemamo
naročila tudi izven mesta.

Imamo moderne stroje. Nizke cene
in poštena postrežba.

H. L. BATEK in RUD. ŠEJNA,
Lástnika.

Ne odložite "Proletarca" preje,
dokler ga temeljito ne prečitate.
Ne izgovarajte se, da list ni zani-
miv. Seveda, učenje je utrudljivo.
Toda, če hočete pridobiti nekoliko
globokejšo znanje o socializmu, te-
daj morate čitati razprave in član-
ke, kot jih prinaša "Proletarec"
Čitanje šund romanov ni utrud-
ljivo; toda tudi izobrazbe ne boste
našli v njih.

Naročite knjige "Za staro prav-
do" in "Don Correa". Obe pošlje-
mo za 90c.

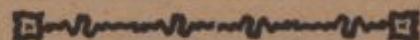
SLOVENC I

pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI POD-
PORN I JEDNOT I.

Naročite si dnevnik "Prosveta".
List stane za celo leto \$5,
pol leta pa \$2.50.

Vstanavljajte nova društva.
Deset članov(ic) je treba za
novo društvo. Naslov za list in
za tajništvo je: 2657 So. Lawn-
dale Ave., Chicago, Ill.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

Mi pošiljamo denar v
vse kraje Slovenije,

Hrvatske,
Srbije,
Dalmacije,

in

druge dele
Jugoslavije.

Vse denarne pošiljatve garantiramo.

American State Bank

1825-1827 Blue Island Avenue,
CHICAGO, ILL.

J. F. Štepin a, pred.

A. J. Krasa, blagajnik.

Jugoslovanski pogrebnik in balzamovač

Naša tvrdka je opremljena z vsemi potrebščinami, ki pridejo v poštev pri balzamiranju in ureditvi pogrebov.

Za tiste, ki nimajo doma prostora za postavljanje mrtvaških odrov, imamo urejeno posebno kapelo.

Na razpolago kočije in avtomobili ob vsakem času.

JOSIP PAVLAK, lastnik,
1814 So. Throp St. Chicago, Ill.
Telefon Canal 5903.

Franjo Halauš

Moderna Krojaška Delavnica

Izdelujem obleke po meri, čistim in popravljam.

DOBRA IN TOČNA
POSTREŽBA.

1803 S. Throop St., Chicago, Ill.
TEL. CANAL 1395

Naznajam bratom Slovincem, Hrvatom in Srbom, da sem odprl moderno

KROJAŠKO DELAVNICO

Izdelujemo vsakovrstna moška in ženska oblačila, čistimo, likamo in popravljamo.

Izdelujemo tudi sokolske kroje in nabavljamo sokolske potrebščine. Solidno delo, cene zmerne. Slavnemu občinstvu se priporočam v naklonjenost.

Frank Novosel
KROJAČ

1113 W. 18th St

Chicago, Illinois

ANTON KARA

1161 W. 18th St.
CHICAGO, ILL.

Trgovina s čevlji

V zalogi potrebščine za čevljarje.

CENE NIZKE
POSTREŽBA TOČNA

Slavnemu občinstvu se priporočam v naklonjenost

ANTON KARA